

OGÓLNOPOLSKA SESJA NAUKOWA
 — „HISTORIA WYCHOWANIA — BADANIE I NAUCZANIE”,
 KRAKÓW 23—24 WRZEŚNIA 1987 R.
 JUBILEUSZ PRACY PEDAGOGICZNEJ I NAUKOWEJ
 PROF. DR HAB. KAMILI MROZOWSKIEJ

Sesja zorganizowana została przez Zakład Historii Oświaty i Kultury Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Katedrę Historii Oświaty i Wychowania Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. W dwudniowych obradach udział wzięli liczni reprezentanci środowiska historyków oświaty z obszaru całej Polski, a nawet goście zagraniczni. Sesję połączono z uroczystym jubileuszem działalności dydaktycznej i naukowej Profesor Kamilli Mrozowskiej, uczonej, której dokonania badawcze na polu historii oświaty i kultury polskiej XVIII i XIX w. są powszechnie znane i cenione.

Sesję otworzył prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski. W pierwszym dniu obrad przewodniczyli: prof. dr hab. Stanisław Mauersberg (HNOIT PAN Warszawa) oraz doc. dr hab. Adam Massalski (WSP Kielce).

W wystąpieniu inauguracyjnym sesję prof. Kamilla Mrozowska mówiła o polskich twórcach historii wychowania jako dyscypliny naukowej. Skoncentrowała się na przedstawieniu postaci i dokonań trojga najbardziej zasłużonych uczonych — Stanisława Kota, Stanisława Lempieckiego i Heleny Radlińskiej, którzy nadali kierunek rozwojowi dyscypliny w dwudziestym wieku, a także w stopniu większym niż inni przyczynili się do ukształtowania środowisk naukowych i rozwinięcia metod badawczych. W kolejnym referacie przygotowanym przez prof. dr hab. Czesława Majoraka (WSP Kraków) i doc. dr hab. Juliana Dybca (UJ) omówione zostały współczesne tendencje w rozwoju historii wychowania oraz koncepcje metodologiczne tej dyscypliny przede wszystkim we Francji, RFN i krajach anglojęzycznych (głównie USA i Wielkiej Brytanii). Prof. dr hab. Stanisław Litak (KUL) zwrócił uwagę na szereg problemów związanych z warsztatem naukowym historyka wychowania, a doc. dr hab. Andrzej Meissner (WSP Rzeszów) o polskich podręcznikach także kwestię niewystarczającego wykorzystywania źródeł kościelnych mających często znaczenie podstawowe.

W drugiej części obrad prof. dr hab. Eugenia Podgórska (UE Łódź) mówiła na temat metodologicznych problemów prac biograficznych w zakresie historii wychowania doc. dr hab. Andrzej Meissner (WSP Rzeszów) o polskich podręcznikach i syntezach historii wychowania; dr Józef Zerko (współautor prof. dr hab. Lech Mokrzecki UG Gdańsk) przedstawił referat o regionalizmie w badaniach i nauczaniu historii wychowania.

Po wygłoszeniu referatów rozpoczęła się dyskusja, w której jako pierwsza głos zabrała doc. dr hab. Renata Dutkowska (UJ). Wyrażając uznanie dla autorów referatów bardziej szczegółowo ustosunkowała się do problemów omawianych w wystąpieniach C. Majoraka i J. Dybca oraz A. Meissnera, a także L. Mokrzeckiego i Zerko. Stwierdziła, iż obecnie wiele wartościowych prac, wnoszących sporo do historii oświaty, powstaje nie tylko dzięki historykom wychowania, lecz także

dzięki historykom innych specjalności. Doc. dr hab. Irena Szybiak (UW) podtrzymała tezę S. Litaka odnoszącą się do niedostatecznego, także jej zdaniem, wykorzystania źródeł kościelnych, które z powodzeniem mogłyby uzupełnić bazę źródłową nie tylko badań szkolnictwa XVIII, ale i XIX w. Doc. Adam Massalski wskazał na fakt, iż jakość badań regionalnych, tak jak wszelkich innych badań, jest przeważnie uzależniona od kompetencji osób je prowadzących. Stwierdził także, że wykorzystanie archiwów diecezjalnych dałoby wiele informacji, np. w odniesieniu do nauczania religii w szkołach elementarnych Królestwa Polskiego w XIX w. Prof. Czesław Majorek, odpowiadając na pytanie doc. Renaty Dutkovej, sprecyzował pewne użyte w referacie sformułowania odnoszące się do historii jako nauki społecznej i historii jako dyscypliny humanistycznej.

Późnym popołudniem w audytorium Collegium Novum uczestnicy sesji zebrali się dla uczczenia jubileuszu działalności pedagogicznej i naukowej profesor Kamilli Mrozowskiej. W imieniu władz Uniwersytetu Jagiellońskiego najserdeczniejsze życzenia na ręce Pani Profesor złożył prorektor prof. dr hab. Jerzy Wyrozumski. Od krakowskiego środowiska historyków gratulacje przekazał prof. dr hab. Antoni Podraza. W imieniu uczniów, kolegów i współpracowników przemawiali m. in. doc. hab. Renata Dutkova oraz doc. dr hab. Julian Dybiec, który wręczył Pani Profesor dedykowany Jej numer „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Uroczysty list gratulacyjny od warszawskiego środowiska historyków wychowania przekazał Jubilatce prof. dr hab. Stanisław Mauersberg. Dziękując za życzenia profesor Kamilla Mrozowska stwierdziła, że jej zainteresowania historią oświaty i historią kultury nie są przypadkowe. Skomplikowane dzieje polityczne Polski sprawiły, że właśnie kultura była tym czynnikiem, dzięki któremu naród przetrwał w długim okresie braku państwowości i był darzony szacunkiem innych narodów.

W drugim dniu obrad uczestnicy spotkali się w auli głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej. Przewodniczyli prof. dr hab. Zygmunt Ruta (WSP Kraków) i prof. dr hab. Stanisław Michalski (UAM Poznań). Referat na temat roli historii wychowania w systemie nauk pedagogicznych wygłosił prof. dr hab. Stanisław Michalski. Doc. dr hab. Irena Szybiak (UW) mówiła o aktualnej sytuacji w nauczaniu historii wychowania w Polsce. Dr Ewa Witkowska przedstawiła referat na temat roli i znaczenia prac magisterskich z historii wychowania w edukacji pedagogicznej (współautorzy doc. dr hab. Tadeusz Jajmużna i dr Wiesława Leżańska, UE Łódź). Zaprezentowany został także referat doc. dra hab. Wiktora Frąckowiaka (AWF Gdańsk) na temat seminarium magisterskiego z historii wychowania na studiach pedagogicznych. Dr Jan Krukowski (WSP Kraków) przedstawił problematykę historii wychowania w pracach magisterskich w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie w latach 1974—1986. Ostatni referat, poza programem sesji, zaprezentował prof. dr Klaus-Dieter Mende (Hochschule der Kunst-Institut für Allgemeine Pädagogik w Berlinie Zachodnim), który mówił na temat badań nad historią oświaty w RFN. Szereg też tego referatu uzupełniało i korespondowało z problematyką poruszaną w wystąpieniu prof. C. Majorka i doc. J. Dybca.

W dyskusji nad referatami udział wzięli: doc. dr hab. Franciszek Bereźnicki (Uniwersytet Szczeciński), prof. S. Litak (KUL), prof. S. Michalski (UAM Poznań), prof. Mirosława Chamecówna (Uniwersytet Wrocławski), doc. Adam Massalski (WSP Kielce), prof. Zygmunt Ruta (WSP Kraków), doc. Julian Dybiec (UJ), dr Danuta Koźmian (Uniwersytet Szczeciński), doc. dr hab. Józef Krasuski (WSP Kielce). Prof. K. D. Mende odpowiedział również na pytania doc. J. Dybca, dotyczące centrów badań zajmujących się studiami obcokrajowców na uniwersytetach niemieckich w XIX w.

Dwudniowe obrady podsumowała prof. Kamilla Mrozowska. Stwierdziła, że nie-

zwykle ważne są badania porównawcze dotyczące nowych prądów w historii wychowania, a także istotne jest rozszerzanie bazy źródłowej poszukiwań badawczych, w tym także szersze wykorzystywanie źródeł kościelnych. Ważne są także problemy badań regionalnych, zapoczątkowane jeszcze przez Stanisława Lempickiego. Profesor stwierdziła również, że należałoby zająć się głębiej działalnością pedagogiczną i naukową Stanisława Kota. Odnosząc się do drugiego dnia sesji, w którym skoncentrowano się na sprawach nauczania historii wychowania, prof. Mrozowska zaznaczyła, iż nie sposób omawiając problemy nauczania odgraniczyć je od kwestii badawczych. Organizatorom i referentom, zauważyła prof. Mrozowska, udało się zachować pod tym względem odpowiednie proporcje.

LESZEK ZASZTOWT
Warszawa

RECENZJE

WOJCIECH GRZELECKI: SZKOŁY—KOLONIE
UNIwersytetu KRAKOWSKIEGO 1558—1773.
PROBLEMATYKA KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA
Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk — Łódź 1986
Ossolineum, ss. 167

Praca Wojciecha Grzeleckiego jest rozszerzoną wersją dysertacji doktorskiej, wykonanej w Zakładzie Dziejów Oświaty Instytutu Historii, Nauki, Oświaty i Techniki PAN pod kierunkiem prof. dra hab. Tadeusza Bieńkowskiego. Autor, przystępując do „rozwinięcia tematu umieszczonego w tytule rozprawy”, postawił sobie za cel „usytuowanie miejsca i dorobku kolonii akademickich w kontekście działalności szkół różnych kręgów” (s. 10). Zadaniem pracy było także wydobycie oblicza ideowego szkół-kolonii, ich kierunku narodowego w kształceniu i wychowaniu oraz ocena zakresu i siły oddziaływania na świadomość społeczeństwa w epoce staropolskiej.

Dla realizacji nakreślonego programu badawczego zgromadzono obfitą bibliografię przedmiotu oraz przeprowadzono niezbędną kwerendę w zasobach archiwalnych i bibliotecznych Krakowa, Wrocławia i Warszawy. Aneks bibliograficzny umieszczony na końcu pracy oraz starannie opracowane przypisy i odsyłacze towarzyszące poszczególnym rozdziałom orientują czytelnika nie tylko co do dotychczasowego stanu badań nad rozwojem i oddziaływaniem kolonii akademickich, ale także struktury zaplecza źródłowego książki. W przeprowadzeniu tematu oparł się Autor zarówno na uczciwie przyswojonej literaturze monograficznej, wykazując przy tym na ogół lojalność w pokwitowaniu zależności od cudzych sądów i myśli, jak również na materiałach źródłowych. Materiał archiwalny nie stanowi jednak podstawowego członu bazy prezentowanej pracy. W rozdziale I w ogóle nie korzystano z archiwaliów, w pozostałych rozdziałach stopień ich wykorzystania jest niewielki. Czy można uznać za oryginalne źródła archiwalne np. powoływane w pracy materiały do słownika bakałarzy, magistrów i profesorów Akademii Krakowskiej (BJ rękps 5359), składające się z notat Żegoty Paulego i znacznie cenniejszych wypisów Józefa Muczkowskiego. Niekiedy powoływanie się na źródła rękopiśmienne jest zbędne; np. przy omawianiu programu kolonii tarnowskiej, uwzględniającego w nauczaniu także prawo. Autor podaje jako źródło informacji rękopis, gdy tymczasem posłużył się dosłownymi sformułowaniami z mojej pracy *Szkoły tarnowskie w XV-XVIII w.* (s. 186), bez zaznaczenia dosłowności, w której właśnie powołuję się na materiał rękopiśmienny (AUJ rękps I, s. 769). W podanym przypisie brak oczywiście wspomnianej wyżej pracy. Zasadniczo trzon podstawy materiałowej stanowią materiały publikowane, przy czym niewątpliwą zasługą Autora jest wydatne poszerzenie zakresu kwerendy poza klasyczny kanon źródeł w dosłownym tego znaczeniu „szkolnych”.

Nie analizując bliżej zestawu literatury monograficznej powoływanej w pracy trzeba podkreślić, iż Autor wykazuje dobrą orientację w piśmiennictwie historycznym, dotyczącym ogólnej problematyki dziejów oświaty i szkolnictwa, jak i szczególnych specjalistycznych zagadnień historycznych okresu przedrozbiorowego.

Uniwersytecki system szkolny posiada stosunkowo dużo różnego rodzaju opracowań monograficznych i częściowych, rozproszonych niekiedy w trudno dostępnych publikacjach i czasopismach. Tym jedynie można wytłumaczyć pominięcie np. trzech źródłowych artykułów Jana Krukowskiego, stanowiących rzeczywistą podstawę do całościowego ujęcia dziejów kolonii w Chełmnie. Autor ten opublikował kolejno: *Rokowania i założenie kolonii akademickiej Uniwersytetu Krakowskiego w Chełmnie (1752—1756)*, „Rocznik Nauk-Dydakt. WSP w Krakowie”, z. 26, 1967 *Uczniowie kolonii akademickiej Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1755/56—1778/79*, *ibidem*, z. 32, 1968, oraz *Nauczyciele kolonii akademickiej Uniwersytetu Krakowskiego w Chełmnie*, *ibidem*, z. 43, 1972, s. 231—255. Myślę, że również ogólna ocena badań regionalnych nad przeszłością tego systemu szkolnego, wyrażona przez L. Hajdukiewicza w 1963 r., a powtórzona obecnie niemal dosłownie przez Autora, wywoływać musi zastrzeżenia. Należy dodać, że ten zasłużony w dziejach kultury staropolskiej badacz dokonał w 1973 r. kolejnej oceny zarówno opublikowanych materiałów, jak i różnego typu opracowań poświęconych systemowi kolonii akademickich. Wypada jedynie żałować, że ten cenny materiał nie został dotąd opublikowany, pozostaje nadal w zbiorach Autora ze szkodą dla nauki historycznej.

Dotychczasowy obfity dorobek literatury dziejopisarskiej w dziedzinie kolonii akademickich nie zachęcił Autora do wszechstronnego przedstawienia jednej z najciekawszych w staropolskiej kulturze pedagogicznej instytucji wychowawczej, nie posiadającej analogii w szkolnictwie europejskim. Autor zgodnie z przyjętą koncepcją pracy skoncentrował się głównie na dwóch zakresach wymienionych w temacie. Pierwszy z nich obejmuje sprawy dydaktyczne, drugi dotyczy programu wychowawczego kolonii akademickich. Z uznaniem należy podkreślić, że w ustaleniu i realizacji programu badawczego wykorzystał Autor propozycje metodologiczne i warsztatowe swoich poprzedników, zwłaszcza H. Barycza, L. Hajdukiewicza i Z. Ruty, wskazujących na potrzebę problemowego rozumienia procesu historycznego oraz uwzględniania w badaniach historyczno-oświatowych metod badawczych historyzującej socjologii, zwłaszcza w zakresie analizy ideologii i mentalności grup środowiskowych, funkcji społecznej szkolnictwa i ukazywanie roli w kontekście atmosfery umysłowej, obyczajowej i wyznaniowej danego środowiska. H. Barycz w *Historii Szkół Nowodworskich*, pierwszej monografii szkoły tego typu, ukazał genezę, rozwój i treści programowe w powiązaniu ze strukturą społeczną, kulturą umysłową i życiem obyczajowym miasta Krakowa. Natomiast L. Hajdukiewicz w swym pięknym studium o podstawach ideologiczno-organizacyjnych szkolnictwa akademickiego nie tylko zestawił obszerny katalog postulatów badawczych, ale zawarł w nim wiele źródłowych informacji, trafnych opinii i sądów. Wymienia Autor także moje ujęcie zarysu dziejów kolonii tarnowskiej na szerokim tle porównawczym. Muszę dodać, że w tekst tej książki wpisane zostały niemal gotowe fragmenty studiów o koloniach uniwersyteckich w Nowym Sączu, Bieczu, Nowym Korczyniu i nie znane informacje źródłowe o gimnazjach akademickich w Białej, Chełmnie, Gnieźnie, Poznaniu, Lwowie, torując przyszłemu badaczowi drogę sugestią czy choćby cenną wskazówką materiałową.

Omawiana w pracy problematyka organizacyjna, kadrowa i dydaktyczno-wychowawcza kolonii akademickich została ograniczona do lat 1558—1773. Wątpliwości budził data *ad quem*, zamykająca okres badany, tj. rok 1773, w którym powołano do życia Komisję Edukacji Narodowej. Nasuwa się pytanie, czy rok ten był istotnie przełomem dla kolonii akademickich. Syntezę dziejów Szkół Nowodworskich doprowadził H. Barycz do roku 1777, który był przełomem w ich działalności. Również J. Hulewicz w artykule *Szkoły Nowodworskie w dobie Edukacji Narodowej* przyjął jako cezurę rok 1777, gdyż wtedy przeprowadzona została przez H. Kollajtaja reforma tej najstarszej kolonii akademickiej Uniwersytetu Krakow-

skiego. W latach 1773—1777 w uniwersyteckiej sieci szkolnej nie nastąpiły poważniejsze zmiany ani w sensie organizacyjnym, ani programowo-wychowawczym. Mimo formalnego zwierzchnictwa Komisji Edukacji Narodowej kolonie akademickie nadal uważały Akademię Krakowską za swą zwierzchnią władzę szkolną. Dowodzi tego m. in. korespondencja dyrektorów kolonii z rektorem Akademii czy biskupem wileńskim Ignacym Massalskim. Tak np. dyrektor kolonii w Białej Podlaskiej Mikołaj Dziedzicki w piśmie z dnia 25 września 1775 r., skierowanym do prezesa Komisji I. Massalskiego, następująco wyjaśnia sprawę przejęcia nadzoru nad tą kolonią przez dyrektora szkoły wojewódzkiej w Brześciu: „gdybym ja tej kolonii był absolutnym władcą, nie mającym żadnej zwierzchności nad sobą, wypełniłbym wszelkie rozkazy” i dodaje, że „bez wyraźnej dyspozycji Uniwersytetu uczynić tego nie mogę”. Informując rektora Uniwersytetu Krakowskiego o treści pisma Massalskiego podkreśla, że „rektora brzeskiego, jeżeli przyjedzie do nas do Białej, przyjmę jak gościa, ale żeby mi się miał w rządy wdziierać i dyspozycje jakowe czynić, przepisy stanowić, donoszą to Magnificentiae Vestrae, gdyby przyszło i samo życie ażaradować będą, a do tych czynności rektora brzeskiego nie dopuszczę”.

W wyniku I rozbioru Uniwersytet Krakowski utracił 8 z 19 kolonii, które faktycznie funkcjonowały w roku 1772/73. W Koronie pozostało 11 kolonii, które były dość chaotycznie zlokalizowane i reprezentowały zróżnicowany poziom organizacyjny i programowy. Akademia nie utraciła łączności z koloniami za kordonem, systematycznie obsadzała stanowiska nauczycieli w koloniach, które w zmienionej sytuacji politycznej nie przerwały swej działalności. Po reformie Uniwersytetu Krakowskiego i Szkół Nowodworskich, którą rozpoczęto w 1777 r., kolonie akademickie działające na terenie Rzeczypospolitej zostały faktycznie włączone do nowej sieci szkolnej oraz zmodernizowane w zakresie treści nauczania. Jakkolwiek Uniwersytet Krakowski utrzymywał nadal kontakty z koloniami w zaborach, niemniej nie zostały one zreorganizowane w duchu programów i zaleceń Komisji Edukacji Narodowej. Wpływ Uniwersytetu na ich programy i pracę w latach 1777—1780 stawał się coraz bardziej luźny i ograniczał się przeważnie do posyłania nauczycieli. W świetle badań źródłowych nie rok 1773, a rok 1777 lub 1780 można przyjąć jako cezurę końcową działalności kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego.

Pod względem konstrukcyjnym praca nie budzi zastrzeżeń, jej struktura ogólna i kompozycja wewnętrzna umożliwia prześledzenie toku wywodów Autora w dość zwartym i logicznie zbudowanym ciągu tematycznym. Treść została podzielona na pięć rozdziałów, z których pierwszy ukazuje miejsce kolonii akademickich wśród innych szkół katolickich, następny dotyczy organizatorów, fundatorów, nauczycieli i uczniów tego systemu szkolnego, trzeci omawia książki szkolne, czwarty poświęcony został rekonstrukcji treści programowych, a ściślej uchwyceniu podobieństw i różnic w stosunku do innych systemów oświatowych kraju, a ostatni analizie kierunku wychowania w koloniach akademickich. Wykaz literatury i źródeł, streszczenia w językach angielskim i rosyjskim oraz indeks nazwisk uzupełniają książkę, stanowiąc zarazem jej wartościowe elementy.

Doszukując się historycznej genezy kolonii akademickich słusznie Autor podkreśla, że na powstanie tego systemu szkolnego złożyły się przynajmniej trzy czynniki, a mianowicie: 1) konieczność zaradzenia brakom w zakresie przygotowania młodzieży podejmującej studia w Akademii Krakowskiej, 2) dążenie Akademii do rozszerzenia i umocnienia swoich wpływów w oświacie krajowej przez stworzenie własnego systemu szkolnego, 3) konieczność przeciwdziałania konkurencji rozrastającego się szkolnictwa jezuitskiego. W wyniku wspomnianych tendencji wykształcił się stopniowo system tzw. kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego, działających w XVII i XVIII w. na obszarze od Stanisławowa i Brodów do Chelima

i Tucholi i od Białej do Kęt i Wieliczki, „Ich chaotyczna lokalizacja — podkreśla w swym cennym studium L. Hajdukiewicz — wyraźnie wskazuje, że nie były one owocem racjonalnej i programowej polityki, ale wynikiem doraźnych okoliczności, jaskrawo odbijając od wyraźnie zarysowującej się sieci szkół jezuickich, których topografia niedwuznacznie odsłania polityczno-wyznaniowe cele zakonu”. Jakkolwiek kolonie były rozmieszczone bezplanowo, co wiązało się z żywiołowym rozwojem tych szkół, to jednak władze Akademii Krakowskiej objęły własną siecią szkolną takie ośrodki, jak Kraków, Poznań, Lwów, Warszawa, Chełmno, czyli ośrodki, w których kształtowało się życie umysłowe i oświatowe.

Zasadniczą część książki otwiera rozdział drugi, omawiający głównie na podstawie dotychczasowych badań sylwetki organizatorów i dobroczyńców kolonii, zwłaszcza tych, którzy wnieśli największy wkład organizacyjny i programowy do omawianego systemu szkolnego. W tej części pracy zwracają też uwagę rozważania na temat kwalifikacji intelektualnych i pedagogicznych oraz późniejszych karier rektorów i profesorów kolonii, a także procesu plebeizacji i tak charakterystycznej fluktuacji personelu nauczającego w szkolnictwie staropolskim. Problem obsady placówek szkolnych rozwiązał Uniwersytet wprowadzając dla młodszych wychowanków Wydziału *Artium*, którzy jako *extranei* musieli w oczekiwaniu na awans do Kolegium Mniejszego utrzymywać się z własnych dochodów i mieli obowiązek odbycia w koloniach przynajmniej trzyletniego stażu. Autor słusznie pisze, że w niektórych koloniach akademickich uczyli także nauczyciele nie związani z Akademią Krakowską, np. we Lwowie, ale nie ma podstawy źródłowej twierdzenie, aby tak było również np. w Wolborzu, Nowym Korczyniu, Wieliczce, Bochni. Akademia wysyłała do tych kolonii przeważnie jednego nauczyciela, który był równocześnie jej dyrektorem. Informacja podana przez Autora (w przypisie 42 na s. 48), że „Antoni Sebastian Długajski 13 lat był dyrektorem kolonii akademickiej w Pińczowie”, jest błędna i wymaga sprostowania. Zapis dot. pobytu S. Długajskiego w tejże kolonii w *Słowniku biograficzno-bibliograficznym* (BJ rkps 5359) brzmi następująco: „1754 13 lutego obrany dyrektorem szkoły pińczowskiej”. Wynika z niego, że S. Długajskiego wybrano dyrektorem kolonii pińczowskiej 13 lutego 1754 r., a odwołano z tego stanowiska — jak podaje inne źródło — 5 czerwca 1758 r. (AUJ, rkps 1, s. 659). W sporządzonym swego czasu zestawieniu nauczycieli kolonii akademickich w XVIII w. podałem kilka przykładów długoletniego pełnienia obowiązków nauczycielskich. W kolonii pińczowskiej chlubnie wyróżnił się pod tym względem Stanisław Daszczyński, jej dyrektor w latach 1701—1715, który zasłużył sobie na miano „*director vigilantissimus et vir magnum meritorum*” (AUJ, rkps 90, s. 268). Dodajmy, że w latach 1694—1697 S. Daszczyński był dyrektorem szkoły w Chełmnie.

W tym samym rozdziale omówione zostało zagadnienie społeczności uczniowskiej, koloniach i ich sytuacja materialna. W odróżnieniu od kolegiów jezuickich czy pińskiej pochodzenie społeczne i terytorialne, a także liczebność uczniów w niektórych jurskich koloniach akademickich zapewniały dostęp do nauki szerszym kręgom młodzieży plebejskiej. Wśród kolonii największą frekwencją cieszyły się placówki zlokalizowane w większych miastach, zwłaszcza Szkoły Nowodworskie, które w latach 1756—1765 skupiały średnio 765 uczniów. Natomiast liczba uczniów w kolonii chełmińskiej nie przekraczała nigdy 200 osób. Kolonia tarnowska w 1766 r. liczyła 211 uczniów.

Za najcenniejsze osiągnięcie w wysiłku badawczym Autora należy uznać rozdziały pracy traktujące o książkach szkolnych, programie nauczania oraz systemie wychowawczym kolonii akademickich. Do wyrażenia tej oceny upoważnia mnie zarówno wieloletnie zainteresowanie się tą problematyką, jak i sprawdzona we własnych doświadczeniach świadomość licznych trudności materialowych i metodologicznych, jakie towarzyszą tego typu opracowaniom. Godny uwagi jest do-

konany przez Autora podział książek szkolnych na „podręczniki zawierające wykład określonej wiedzy oraz teksty literackie stanowiące lekturę szkolną” (s. 71), z tym że najbardziej ciekawe były podręczniki używane w koloniach. Określoną funkcję w procesie dydaktycznym i wychowawczym systemu uniwersyteckiego spełniały biblioteki szkolne. Powstawały one głównie dzięki zapisom, darowiznom profesorów, uczniów i fundatorów, a częściowo w wyniku zakupów.

Treści zawarte w dwóch ostatnich rozdziałach książki dowiodły, że na podstawie tylko tradycyjnego zespołu źródeł Autor nie mógłby dać należytego obrazu programów i metod dydaktycznych oraz atmosfery wychowawczej szkolnictwa polskiego w epoce przedrozbiorowej. Dlatego w celu wydobycia wspólnych treści programowych i wychowawczych kolonii akademickich oraz ukazania różnic w stosunku do pozostałych szkół poszerzył Autor kwestionariusz pytań na ogólne zagadnienia kultury szlacheckiej i mieszczańskiej, życia umysłowego i religijnego określonych kręgów społeczeństwa, sięgnął do tekstów literackich i pedagogicznych związanych ze szkołą.

O tym, że Autor z większą swobodą porusza się w sferze ideologicznej i przejawów kultury umysłowej niż na gruncie konkretnych i erudycyjnych realiów, przekonuje nas także rozdział o programie wychowawczym kolonii. Dzięki ponownemu i starannemu przestudiowaniu sztuk teatralnych, panegiryków, aktów fundacyjnych, ćwiczeń uczniowskich, podręczników szkolnych, przemówień okolicznościowych udało się Autorowi nie tylko scharakteryzować główne założenia programu wychowawczego kolonii, ale ukazać je na tle tendencji wychowawczych, realizowanych w szkolnictwie zakonnym i różnowierczym. Autor wykazał w swej pracy, że kolonie akademickie Uniwersytetu Krakowskiego posiadały więcej odrębności i oryginalności w dziedzinie wychowania niż w zakresie kształcenia.

Na zakończenie uwag i refleksji na marginesie książki W. Grzeleckiego można stwierdzić, że w badaniach nad powstaniem, rozwojem i działalnością kolonii akademickich Uniwersytetu Krakowskiego zrobiony został kolejny krok — i co najważniejsze — krok we właściwym kierunku. Recenzowana praca nie jest syntezą ani pełną monografią tej problematyki na miarę naukowych potrzeb i oczekiwań. Nie ulega jednak wątpliwości, że wyniki badań W. Grzeleckiego będą przydatne przy opracowaniu pełnej i nowoczesnej syntezy dziejów kolonii akademickich.

ZYGMUNT RUTA
Kraków

Klemens Trzebiatowski, *Szkolnictwo w województwie pomorskim w latach 1920—1939*, Wrocław 1986 Ossolineum, ss. 190, nakład 600 egz.

Kształtowanie się szkolnictwa polskiego na Pomorzu przebiegało, jak wykazał Klemens Trzebiatowski w prezentowanej monografii, w sposób odmienny niż na innych terenach II Rzeczypospolitej. Ziemi pomorskie długo były przedmiotem germanizacji i kolonizacji. Wciśnięte między Prusy Wschodnie a Pomorze Zachodnie, pozbawione większych ośrodków kultury, osłabione emigracją zarobkową — zachowały związek z Macierzą. Odrodzone po 1918 roku państwo polskie podjęło zadanie pełnego zintegrowania Pomorza z życiem całego kraju i udostępnienia mieszkańcom tamtych terenów dorobku kulturalnego całego narodu. To ogromne i trudne zadanie zostało postawione przede wszystkim przed systemem oświaty.

K. Trzebiatowski w swojej książce odpowiada na pytanie, jak przebiegał proces owej integracji oraz jakie przyniósł efekty. W tym celu przeprowadził gruntowną analizę rozwoju i kształtowania się szkolnictwa pomorskiego (rozdziały I i II), scharakteryzował prowadzoną pracę dydaktyczną (rozdz. III), wychowawczą (rozdz. IV), opisał warunki higieniczno-zdrowotne szkół (rozdz. V) oraz ich działalność w środowisku (rozdz. VI). Wnioski, do których Autor doszedł, mówią o pomyślnej rozbudowie szkolnictwa powszechnego i średniego. Poważny dorobek osiągnięto także na polu kształcenia kadr pedagogicznych. Nauczycielstwo pomorskie odznaczało się głębokim patriotyzmem, było grupą zawodową o dużym wyrobieniu moralnym, prezentowało postawę zaangażowaną w sprawy kraju, czym szeroko oddziaływało na otoczenie.

Zmarły w 1984 roku Profesor Uniwersytetu Gdańskiego Klemens Trzebiatowski był wybitnym znawcą problemów pomorskiego systemu szkolno-oświatowego. Wielokrotnie wypowiadał się na ten temat. Łączył wiedzę o Pomorzu z umiłowaniem tej ziemi, był bowiem jej synem. Przedstawiane studium, przygotowane do druku przez wieloletniego współpracownika K. Trzebiatowskiego — Jerzego Szewsa, zamykało wieloletnie wysiłki i pasje badawcze Profesora. Łos chciał, że była to Jego ostatnia praca. Drogami, które wytyczył w nauce, idą następne pokolenia badaczy dziejów Pomorza.

Krysztyna Kowalik, *Opieka nad dzieckiem w Generałnym Gubernatorstwie*, Lublin 1986 Wydawnictwo Lubelskie, ss. 228, nakład 2730 + 270 egz.

Opieka nad dzieckiem — obok podziemnej walki zbrojnej oraz tajnej pracy oświatowej — była jedną z głównych form samoobrony społeczeństwa polskiego w latach okupacji hitlerowskiej. Tej ważnej, ale ciągle jeszcze mało znanej karcie z dziejów najnowszych Polski poświęcone jest studium Krysztyny Kowalik, starannie wydane jako tom I Biblioteki „Zeszytów Majdanka”. Wykorzystując materiały archiwalne, dokumenty, relacje i wspomnienia publikowane, Autorka przedstawiła trzy główne grupy zagadnień: zakres potrzeb opieki nad dzieckiem w opisywanym czasie, formy udzielanej pomocy oraz wykonawców działalności opiekuńczej. Książka odznacza się dużą dbałością o szczegóły, co nie przeszkadza

w próbach budowania syntez teoretycznych i dążeniu do ukazania ogólnych tendencji w opisywanych procesach.

Opracowanie K. Kowalik przynosi rozległy i pogłębiony obraz nieustępliwej walki o dobro najwyższe — życie dziecka. Zmagania te przebiegały na różnych polach. Obejmowały zwłaszcza rodzinę, która bez wsparcia materialnego i moralnego nie mogła zapewnić potomstwu minimum warunków rozwojowych. Pomoc koncentrowała się też na zakładach opiekuńczych, a obok tego również bezpośrednio dotyczyła młodego pokolenia. W tym ostatnim przypadku szło głównie o ratowanie dzieci pozbawionych rodzin, skazanych na zagładę, katorżniczą pracę czy na wynarodowienie. Ratownictwem i opieką objęto nie tylko małych Polaków, ale i Żydów oraz przedstawicieli innych narodowości zamieszkujących ziemię polską. O tym, jaki był zakres podejmowanej działalności, świadczy wyliczenie Rady Głównej Opiekuńczej z marca 1911 r. Ołóż wówczas pomocy potrzebowało około 2 mln osób, tj. 18% mieszkańców Generalnego Gubernatorstwa. Wśród nich było około 800 tys. dzieci do lat 15. Ta pomoc społeczna czasu wojny miała postać legalną i nielegalną, instytucjonalną i indywidualną, planową i spontaniczną. Uczestniczyły w niej samorządy terytorialne, zakłady pracy, organizacje społeczne — wśród nich przede wszystkim Rada Główna Opiekuńcza, instytucje religijne, organizacje wojskowe i polityczne oraz tajne struktury Państwa Podziemnego. Bez tego solidarnego wysiłku, który wymagał odwagi, ofiarności i samozaparcia, „polskie straty osobowe w okresie II wojny światowej — jak konkluduje Autorka — byłyby jeszcze wyższe od poniesionych. Nikt jednak nie jest w stanie dzisiaj określić w liczbach pełnych rezultatów tej działalności. Nie wiemy i nie będziemy wiedzieć, ile dzieci ocalało od śmierci, ale nie ulega wątpliwości, że setkom tysięcy pozwoliła przeżyć wojnę z mniejszymi stratami vitalnymi i moralnymi, niż planował to okupant” (s. 205).

Irena Socha, *Czasopisma młodzieży szkolnej w Polsce, 1918—1930*, Katowice 1986. Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, ss. 196, nakład 300 + 38 egz.

Studium Ireny Sochy podejmuje problematykę wydawnictw uczniowskich, ukazujących się w pierwszej dekadzie II Rzeczypospolitej.

Dotychczasowa literatura historyczna, prasoznawcza i pedagogiczna traktowała tę problematykę marginesowo i wycinkowo. W wyniku gruntownych badań źródłowych Autorka udowodniła, iż ta forma aktywności młodzieży szkolnej w pełni zasługuje na odrębne i poważne potraktowanie. Decyduje o tym nie tylko rozległy zasięg analizowanych periodyków — w latach między wojnami ukazywało się w Polsce około 800 czasopism szkolnych — lecz przede wszystkim ich funkcje. Tego rodzaju prasa była głównie „zwierciadłem życia szkolnego”, ale obok tego również środkiem oddziaływania ideowo-wychowawczego, źródłem wiedzy o świecie, formą pracy dydaktycznej. Dziś ówczesne gazetki szkolne informują o subkulturze młodzieży tamtych lat, jej poglądach, postawach i działaniach. Odzwierciedlają także czynniki, które oddziaływały na młodych: tradycje, idee czy postępowanie władz oświatowych. Są to przekazy wartościowe, uzupełniają świadectwa oficjalne, jak np. dokumenty urzędowe, programy szkolne, podręczniki.

Mając na celu wstępną, ogólną charakterystykę czasopiśmiennictwa uczniowskiego wyróżnionego okresu, I. Socha analizuje genezę tych publikacji (rozdz. I), ich rozwój i organizację (rozdz. II), zawartość (rozdz. III) oraz rolę, jaką odegrały w kształceniu literackim młodzieży (rozdz. IV). Ważnym uzupełnieniem książki jest indeks omówionych czasopism. Warto dodać, iż Autorka przygotowuje do druku dalsze wyniki przeprowadzonych badań. Zapowiadana praca będzie zawierała „charakterystykę wybranych zespołów czasopism uczniowskich [...] oraz pełną bibliografię periodyków szkolnych” (s. 13).

Zofia Maresz (red.), *Studia z dziejów oświaty polskiej XIX i XX wieku*. Acta Universitatis Wratislaviensis No 745. Prace Pedagogiczne XLVIII. Wrocław 1986 Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, ss. 142, nakład 400 + 70 egz.

Autorami wypowiedzi zamieszczonych w *Studiach...* są pracownicy Zakładu Historii Oświaty i Wychowania Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego. Urszula Kuzyk omówiła wybrane problemy oświaty w czasie zaborów i zaprezentowała sylwetkę Wojciecha Grochowskiego (1823—1876); Janina Ulatowska-Urbaniaś przedstawiła działalność oświatową w Galicji w pierwszych latach obecnego stulecia. Większość jednak artykułów dotyczy okresu II Rzeczypospolitej. Stefania Walasek ogłosiła dwa teksty: w pierwszym opisała Wakacyjne Kursy Uniwersyteckie, w drugim — doskazywanie nauczycieli w ogniskach metodycznych. O zagadnieniach dydaktycznych mówią również kolejne prace. Studium Marii Alicji Andruszko traktuje o wybranych podręcznikach dla najmłodszych klas szkół powszechnych, natomiast artykuł Sylwii Kozakowskiej poświęcony jest ewolucji metod nauczania rysunku, współczesną zaś problematykę kształcenia nauczycieli niekwalifikowanych zreferował Kazimierz Kopeć.

Klamrą, która ma łączyć zasygnalizowane wypowiedzi, jest teza o „trudności punktu zerowego” (s. 4), cyklicznie występującego w dziejach polskiego szkolnictwa. Moment ten jest widoczny w przelomowych okresach naszego kraju, np. po roku 1918 czy 1945. Wówczas to, jak stwierdzono we Wstępie, „polska szkoła musi startować od punktu wyjściowego: kształcenia nauczycieli i opracowywania podręczników” (s. 3). Ten ogromny wysiłek organizacyjny i koncepcyjny jest, jak miała wykazać przedstawiona książka, na ogół pomysłnie podejmowany przez polską pedagogikę.

Mirosław Maciąga (red.), *80 lat Gimnazjum i Liceum im. Stanisława Konarskiego w Mielcu*. Mielec 1986 Wyd. I Liceum Ogólnokształcące im. St. Konarskiego w Mielcu, ss. 128, nakład 900 egz.

Popularną monografię, przygotowaną na 80-lecie pierwszej w Mielcu szkoły średniej, otwierają słowa Stanisława Konarskiego: „Nie masz zasługi, to co my zowieśmy zasługi, są tylko ku Ojczyźnie wyplacane długi”. Sformułowanie to najlepiej oddaje cel, któremu mielecka placówka zawsze pozostawała wierna. Bez względu na okres, w którym przyszło szkole pracować, zmierzano do wychowania „obywatela kraju”, człowieka przedkładającego interesy publiczne nad korzyści własne. Dzieje gimnazjum i liceum, przedstawione w szkicach Anny Tychanowicz oraz Mirosława Maciąga (część I publikacji), dostarczają wielu informacji o rzeczywistym przebiegu owej służby ojczyźnie. Nauczyciele, absolwenci oraz uczniowie „Konarskiego” zawsze byli tam, gdzie ich najbardziej potrzebowano — i w walce o wolność kraju, i w znoej pracy, ulepszającej istniejące warunki. Do dzisiejszych form spłacania wspomnianych „długów” należy głównie wysoki poziom procesu dydaktyczno-wychowawczego oraz dobra organizacja liceum. Mówią o tym sprawozdania napisane przez Stefanię Tomas oraz Leokadię Ogórzalek (cz. II).

Opracował WIESŁAW THEISS
Warszawa

BIBLIOGRAFIA

JANINA MARCINIAK
Warszawa

PRACE Z ZAKRESU HISTORII WYCHOWANIA, SZKOLNICTWA I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ W POLSCE OPUBLIKOWANE W 1985 ROKU

UWAGI WSTĘPNE

Poniższa bibliografia, tak jak i poprzednie¹, rejestruje druki zwarte, fragmenty prac zbiorowych oraz artykuły z wybranych wydawnictw ciągłych, których wykaz został załączony.

Układ bibliografii jest rzeczowy, a w obrębie działu alfabetyczny. Na końcu niektórych działów zamieszczono numery pozycji, których opis znajduje się w innym dziele, lecz dotyczy także w pewnym stopniu tego tematu.

W opisie pominięto rok wydania wszędzie tam, gdzie opisywana pozycja ukazała się w 1985 roku. Przy wszystkich uzupełnieniach, opisach, mogących budzić wątpliwości, a także przy recenzjach został podany rok wydania. Gwiazdkami opatrzone pozycje prac wydanych i opisanych w latach poprzednich, do których ukazały się nowe recenzje. Opis jest wtedy skrócony, a uwaga w nawiasie odsyła do właściwego opisu w poprzednich częściach bibliografii.

SPIS TREŚCI

I. OPRACOWANIA OGÓLNE Z ZAKRESU HISTORII WYCHOWANIA	97
1. Bibliografie	97
2. Podręczniki	97
II. ROZWOJ OŚWIATY, WYCHOWANIA I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ	97
1. Opracowania ogólne	97
2. Z dziejów oświaty, wychowania i myśli pedagogicznej w okresie do końca XVIII wieku	99
3. Z dziejów oświaty, wychowania i myśli pedagogicznej w okresie zaborów	100
4. Z dziejów oświaty, wychowania i myśli pedagogicznej w okresie międzywojennym	102
5. Z dziejów oświaty, wychowania i myśli pedagogicznej w latach drugiej wojny światowej	104
6. Oświata, wychowanie i myśl pedagogiczna w Polsce Ludowej	105
a) opracowania dotyczące problematyki ogólnokrajowej	105
b) opracowania regionalne	106
7. Oświata polonijna	108

¹ „Przegląd Historyczno-Oświatowy” — nr 1 z lat 1971—1982, 1986 i 1987 oraz nr 4 z lat 1983 i 1984.

III. DZIEJE SZKÓŁ RÓŻNYCH STOPNI	109
1. Szkoły podstawowe, przedszkola i zakłady wychowawcze	109
2. Szkoły średnie ogólnokształcące	110
3. Szkoły zawodowe (podstawowe i średnie)	111
4. Zakłady kształcenia nauczycieli (z wyjątkiem szkół wyższych)	111
5. Szkoły wyższe	112
IV. TEORETYCY WYCHOWANIA I DZIAŁACZE OSWIATOWI	115
1. Zbiory życiorysów	115
2. Sylwetki poszczególnych działaczy i teoretyków	115
V. DZIEJE OSWIATY POZASZKOLNEJ	119
1. Oświata Dorosłych	119
2. Biblioteki	120
VI. DZIEJE RUCHU NAUCZYCIELSKIEGO	122
1. Opracowania ogólne i monograficzne	122
2. Pamiętniki nauczycieli	123
VII. Z DZIEJÓW ORGANIZACJI MŁODZIEŻOWYCH	123

SPIS UWZGLĘDNIONYCH WYDAWNICTW CIĄGLYCH
I WYKAZ ICH SKRÓTÓW

- Acta Pol. Hist.* — Acta Poloniae Historica. Warszawa. Niereg.
Acta UL. Fol. Hist. — Acta Universitatis Lodzensis, Folia Historica. Łódź. Niereg.
Acta UL. Fol. Paed. Psychol. — Acta Universitatis Lodzensis, Folia Paedagogica et Psychologica. Łódź. Niereg.
Acta UL. Politol. — Acta Universitatis Lodzensis, Politologia. Łódź. Niereg.
Acta UNC. Filol. pol. — Acta Universitatis Nicolai Copernici, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Filologia Polska. Toruń. Niereg.
Acta UNC. Hist. — Acta Universitatis Nicolai Copernici, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Historia. Toruń. Niereg.
Acta UNC. Nauki Polit. — Acta Universitatis Nicolai Copernici, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Nauki Polityczne. Toruń. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Bibliotekozn. — Acta Universitatis Wratislaviensis, Bibliotekoznawstwo. Wrocław. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Hist. — Acta Universitatis Wratislaviensis, Historia. Wrocław. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Nauki Polit. — Acta Universitatis Wratislaviensis, Nauki Polityczne. Wrocław. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Pr. Pedag. — Acta Universitatis Wratislaviensis, Prace Pedagogiczne. Wrocław. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Prawo — Acta Universitatis Wratislaviensis, Prawo. Wrocław. Niereg.
Acta Univ. Wratisl. Slav. Wratisl. — Acta Universitatis Wratislaviensis, Slavica Wratislaviensia. Wrocław. Niereg.
Alm. Leżaj. — Almanach Leżajski. Leżajsk. Niereg.
Anal. Crac. — Analecta Cracoviensia. Kraków. Niereg.
Ann. AM Bydg. — Annales Academiæ Medicæ Bydgosiensis. Bydgoszcz. Rocznik.
Ann. Siles. — Annales Silesiæ. Wrocław. Rocznik.
Ann. UMCS Sect. F — Annales Universitatis Mariæ Curie-Skłodowskiej, Sectio F Historia. Lublin. Niereg.
Archiw. Warszawa. Rocznik.
Arch. Bibl. Muz. — Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne. Lublin. Półrocznik.

- Biul. Bibl. Jag.* — Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej. Kraków. Kwart.
- Biul. LTN Sect. A* — Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Sectio A Humanistyka. Lublin. Niereg.
- Biul. Pedag. Pał. Młodz. Katow.* — Biuletyn Pedagogiczny. Pałac Młodzieży w Katowicach. Katowice. Kwart.
- Biul. PTP* — Biuletyn Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Warszawa. Kwart.
- Biul. Żyd. Inst. Hist.* — Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego. Warszawa. Kwart.
- Blet. Gesz.* — Bleter far Gesichte. Warszawa. Roczn.
- Chowanna.* Katowice. Kwart.
- Collec. Theol.* — Collectanea Theologica. Warszawa. Kwart.
- Colloq. Salut.* — Colloquium Salutis. Wrocław. Roczn.
- Czas. Praw.-Hist.* — Czasopismo Prawno-Historyczne. Poznań. Półrocz.
- Dydak. Lit.* — Dydaktyka Literatury. Zielona Góra. Roczn.
- Dydak. Szk. Wpż.* — Dydaktyka Szkoły Wyższej. Warszawa. Kwart.
- Dzieje Najnow.* — Dzieje Najnowsze. Warszawa. Kwart.
- Edukacja.* Warszawa. Kwart.
- Eduk. Polit.* — Edukacja Polityczna. Warszawa. Niereg.
- Etnogr. Pol.* — Etnografia Polska. Warszawa. Półrocz.
- Euhemer.* Warszawa. Kwart.
- Gdań. Roczn. Kult.* — Gdański Rocznik Kulturalny. Gdańsk.
- Gdań. Zesz. Hum.* — Gdańskie Zeszyty Humanistyczne. Gdańsk. Niereg.
- Karta Groni.* Żywiec. Roczn.
- Kom. Mazur.-Warm.* — Komunikaty Mazursko-Warmińskie. Olsztyn. Kwart.
- Kraje Socjal.* — Kraje Socjalistyczne. Warszawa. Kwart.
- Kraków.* Kraków. Kwart.
- Kron. Korczak.* — Kronika Korczakowska. Warszawa. Kwart.
- Kron. M. Pozn.* — Kronika Miasta Poznania. Poznań. Kwart.
- Kron. M. Szcz.* — Kronika Miasta Szczecina. Szczecin. Niereg.
- Kron. M. Zabrze* — Kroniki Miasta Zabrze. Zabrze. Niereg.
- Kron. Wałb.* — Kronika Wałbrzyska. Wrocław. Niereg.
- Kron. Warsz.* — Kronika Warszawy. Warszawa. Kwart.
- Kron. Wielkop.* — Kronika Wielkopolski. Poznań. Kwart.
- Krzysztofory.* Kraków. Roczn.
- Kult. i Ośw.* — Kultura i Oświata. Warszawa. Kwart.
- Kult. i Społ.* — Kultura i Społeczeństwo. Warszawa. Kwart.
- Kwart. Hist.* — Kwartalnik Historyczny. Warszawa.
- Kwart. Hist. Nauki* — Kwartalnik Historii Nauki i Techniki. Warszawa.
- Kwart. Hist. Prasy* — Kwartalnik Historii Prasy Polskiej. Warszawa.
- Kwart. Hist. Ruchu Zawod.* — Kwartalnik Historii Ruchu Zawodowego. Warszawa.
- Kwart. Naucz. Opol.* — Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego. Opole.
- Kwart. Opol.* — Kwartalnik Opolski. Opole.
- Kwart. Pedag.* — Kwartalnik Pedagogiczny. Warszawa.
- Lub. Roczn. Pedag.* — Lubelski Rocznik Pedagogiczny. Lublin. Niereg.
- Łódź. Zesz. Hist.* — Łódzkie Zeszyty Historyczne. Łódź. Półrocz.
- Mag. Byt.* — Magazyn Bytomski. Bytom. Niereg.
- Mater. Stud. Opol.* — Materiały i Studia Opolskie. Niereg.
- Młodz. Kult. Wieś* — Młodzież Kultura Wieś. Warszawa. Niereg.
- Muzea Walki.* Warszawa. Roczn.
- Nasza Przeszłość.* Kraków. Niereg.
- Naucz. i Wychow.* — Nauczyciel i Wychowanie. Warszawa. Dwum.
- Nauka i Prakt.* — Nauka i Praktyka. Białystok. Kwart.
- Nautologia.* Gdynia. Kwart.

- Neodidagmata*, Poznań, Nieręg.
- Not. Ploc.* — Notatki Plockie, Plock, Kwart.
- Odrodz. i Reform.* — Odrodzenie i Reformacja w Polsce, Warszawa, Roczn.
- Ośw. Doros.* — Oświata Dorosłych, Warszawa, Mies.
- Paideia*, Wrocław, Roczn.
- Pedag. Pracy* — Pedagogika Pracy, Warszawa, Nieręg.
- Pol. West. Aff.* — Polish Western Affairs, Warszawa, Półrocz.
- Pol. Weststud.* — Polnische Weststudien, Warszawa, Półrocz.
- Pr. Inst. Nauk Społ. WSi Koszal.* — Prace Instytutu Nauk Społecznych, Wyższa Szkoła Inżynierska w Koszalinie, Koszalin, Nieręg.
- Pr. Komis. Hist. Bydg. TN* — Prace Komisji Historii, Bydgoskie Towarzystwo Naukowe, Prace Wydziału Nauk Humanistycznych, Seria C, Bydgoszcz, Nieręg.
- Pr. Komis. Nauk. PAN Katow.* — Prace Komisji Naukowych, Polska Akademia Nauk, Oddział w Katowicach, Katowice, Nieręg.
- Pr. Nauk. PSzece. Inst. Nauk Ekon.-Społ.* — Prace Naukowe Politechniki Szczecińskiej, Instytut Nauk Ekonomiczno-Społecznych, Szczecin, Nieręg.
- Pr. Nauk. UŚl. Pr. Nauk Społ.* — Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego, Prace z Nauk Społecznych, Katowice, Nieręg.
- Pr. Nauk. WSP Częst. Filol. Pol. Hist.* — Prace Naukowe, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie, Filologia Polska, Historia i Teoria Literatury, Częstochowa, Nieręg.
- Probl. Ośw. i Wychow.* — Problemy Oświaty i Wychowania, Leszno, Nieręg.
- Probl. Ośw. na Wsi* — Problemy Oświaty na Wsi, Warszawa, Dwum.
- Prz. Bibl.* — Przegląd Biblioteczny, Warszawa, Kwart.
- Prz. Hist.* — Przegląd Historyczny, Warszawa, Kwart.
- Prz. Hist.-Ośw.* — Przegląd Historyczno-Oświatowy, Warszawa, Kwart.
- Prz. Hum.* — Przegląd Humanistyczny, Warszawa, Mies.
- Prz. Lubus.* — Przegląd Lubuski, Zielona Góra, Kwart.
- Prz. Ośw.-Wychow.* — Przegląd Oświatowo-Wychowawczy, Kraków, Kwart.
- Prz. Ośw.-Wychow. ODN* — Przegląd Oświatowo-Wychowawczy ODN, Instytut Kształcenia Nauczycieli, Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Białymstoku, Białystok, Nieręg.
- Prz. Polon.* — Przegląd Polonijny, Warszawa, Kwart.
- Prz. Powsz.* — Przegląd Powszechny, Warszawa, Mies.
- Prz. Pruszk.* — Przegląd Pruszkowski, Pruszków, Dwum.
- Prz. Socjol.* — Przegląd Socjologiczny, Wrocław, Nieręg.
- Prz. Tomist.* — Przegląd Tomistyczny, Warszawa, Roczn.
- Prz. Zach.* — Przegląd Zachodni, Poznań, Dwum.
- Prz. Zach.-Pom.* — Przegląd Zachodnio-Pomorski, Szczecin, Kwart.
- Przemys. Zap. Hist.* — Przemyskie Zapiski Historyczne, Przemyśl, Nieręg.
- Psychol. Wychow.* — Psychologia Wychowawcza, Warszawa, Dwum.
- Roczn. Bibl.* — Roczniki Biblioteczne, Wrocław.
- Roczn. Bibl. PAN Krak.* — Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Kraków.
- Roczn. Dolnośl.* — Rocznik Dolnośląski, Wrocław.
- Roczn. Dziej. Ruchu Lud.* — Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego, Warszawa.
- Roczn. Dziej. Społ.* — Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych, Warszawa.
- Roczn. Elb.* — Rocznik Elbląski, Elbląg.
- Roczn. Gdań.* — Rocznik Gdański, Gdańsk.
- Roczn. Gdyń.* — Rocznik Gdyński, Gdynia.
- Roczn. Grudz.* — Rocznik Grudziądzki, Grudziądz.
- Roczn. Hist.* — Roczniki Historyczne, Poznań.
- Roczn. Hist.-Arch.* — Rocznik Historyczno-Archivalny, Przemyśl.

- Rocz. Jeleni.* — Rocznik Jeleniogórski. Jelenia Góra.
- Rocz. Kal.* — Rocznik Kaliski. Kalisz.
- Rocz. Komis. Nauk Pedag.* — Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych. Kraków.
- Rocz. Koszal.* — Rocznik Koszaliński. Koszalin.
- Rocz. Leszcz.* — Rocznik Leszczyński. Poznań.
- Rocz. Lubel.* — Rocznik Lubelski. Lublin.
- Rocz. Łódz.* — Rocznik Łódzki. Łódź.
- Rocz. Muz. Nar. Kiel.* — Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach. Kielce.
- Rocz. Muz. Okręg. Częstoch. Hist.* — Rocznik Muzeum Okręgowego w Częstochowie. Historia. Częstochowa.
- Rocz. Nauk. AWF Pozn.* — Roczniki Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu. Poznań.
- Rocz. Nauk. AWF Warsz.* — Roczniki Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Warszawa.
- Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Bibliot.* — Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Prace Bibliotekoznawcze. Kraków. Niereg.
- Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Ekon.-Społ.* — Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Prace Ekonomiczno-Społeczne. Kraków. Niereg.
- Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Rzesz. Filol. Pol.* — Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Filologia Polska. Rzeszów. Niereg.
- Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Rzesz. Hist.* — Rocznik Naukowo-Dydaktyczny. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Historia. Niereg.
- Rocz. Podhal.* — Rocznik Podhalański. Zakopane.
- Rocz. Świętokrz.* — Rocznik Świętokrzyski. Warszawa.
- Rocz. Teol.* — Rocznik Teologiczny. Warszawa. Półroc.
- Rocz. Warsz.* — Rocznik Warszawski. Warszawa.
- Rozpr. Dziej. Ośw.* — Rozprawy z Dziejów Oświaty. Wrocław. Rocz.
- Rozpr. Nauk. AWF Wrocł.* — Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Wrocław. Rocz.
- Ruch Naucz.* — Ruch Nauczycielski. Lublin. Niereg.
- Ruch Pedag.* — Ruch Pedagogiczny. Warszawa. Dwum.
- Sieradz. Rocz. Muzeal.* — Sieradzki Rocznik Muzealny. Warszawa.
- Slup. Pr. Hum.* — Słupskie Prace Humanistyczne. Słupsk. Rocz.
- Stud. Claromont.* — Studia Claromontana. Jasna Góra. Rocz.
- Stud. Demogr.* — Studia Demograficzne. Warszawa. Kwart.
- Stud. Hist.* — Studia Historyczne. Kraków. Kwart.
- Stud. Hist. Oecon.* — Studia Historiae Oeconomicae. Poznań. Rocz.
- Stud. Kiel.* — Studia Kieleckie. Kielce. Kwart.
- Stud. Marit.* — Studia Maritima. Wrocław. Niereg.
- Stud. Mater. Dziej. Nauki Pol. Ser. B* — Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej. Seria B. Historia Nauk Biologicznych i Medycznych. Warszawa. Niereg.
- Stud. Mater. Dziej. Sl.* — Studia i Materiały z Dziejów Śląska. Katowice. Rocz.
- Stud. Mater. Dziej. Wielkop.* — Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza. Poznań. Półroc.
- Stud. Mater. Dziej. Żup Solnych* — Studia i Materiały do Dziejów Żup Solnych w Polsce. Wieliczka. Rocz.
- Stud. Mater. Inf.* — Studia i Materiały Informacyjne. Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Akademii Rolniczych. Warszawa. Niereg.
- Stud. Mater. Lub.* — Studia i Materiały Lubelskie. Lublin. Rocz.

- Stud. Mater. Muz. Okręg. Krosno* — Studia i Materiały Muzeum Okręgowego w Krośnie. Krosno, Roczn.
- Stud. Mater. WSP Ziel. Góra Hist.* — Studia i Materiały, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze. Historia, Zielona Góra, Nieręć.
- Stud. o Książ.* — Studia o Książce, Wrocław, Roczn.
- Stud. Parad.* — Studia Paradayskie, Gościńkowo-Paradyż, Roczn.
- Stud. Pedag.* — Studia Pedagogiczne, Wrocław, Nieręć.
- Stud. Pedag. WSP Bydż.* — Studia Pedagogiczne, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
- Stud. Płoc.* — Studia Płockie, Płock, Roczn.
- Stud. Polon.* — Studia Polonijne, Lublin, Roczn.
- Stud. Region.* — Studia Regionalne, Warszawa, Nieręć.
- Stud. Społ.-Polit.* — Studia Społeczno-Polityczne, Warszawa, Półrocz.
- Stud. Theol.-Vars.* — Studia Theologica Varsoviensia, Warszawa, Półrocz.
- Szecz. Inf. Archiw.* — Szczeciński Informator Archiwalny, Szczecin, Nieręć.
- Szk. Spec.* — Szkoła Specjalna, Warszawa, Dwum.
- Szkiec Brzeskie.* Opole, — Roczn.
- Szkiec Kędzierz.-Kozieł.* — Szkiec Kędzierzyńsko-Kozielecki, Opole, Roczn.
- Szkiec Kluczb.* — Szkiec Kluczborskie, Opole, Nieręć.
- Szkiec Leg.* — Szkiec Legnickie, Legnica, Roczn.
- Szkiec Zbąsz.* — Szkiec Zbąszyńskie, Zielona Góra, Nieręć.
- Sl. Kwart. Hist. Sobótka* — Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka, Wrocław
- Sl. Stud. Hist.-Teol.* — Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne, Katowice, Nieręć.
- Trad. i Współ. Ruchu Młodz.* — Tradycje i Współczesność Ruchu Młodzieżowego, Katowice, Nieręć.
- Wczoraj Dzisiaj* — Wczoraj Dzisiaj Jutro, Opole, Kwart.
- Wiad. Hist.* — Wiadomości Historyczne, Warszawa, Dwum.
- Wojsk. Prz. Hist.* — Wojskowy Przegląd Historyczny, Warszawa, Kwart.
- Z Bad. nad Pol. Księg.* — Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi, Warszawa, Nieręć.
- Z Dośw. Naucz. Pozn.* — Z Doświadczeń Nauczycieli Poznańskich, Poznań, Nieręć.
- Z Dziej. Ruchu Młodz.* — Z Dziejów Ruchu Młodzieżowego, Poznań, Nieręć.
- Z Pola Walki.* Warszawa, Kwart.
- Z Probl. Reform.* — Z Problemów Reformacji, Warszawa, Nieręć.
- Zap. Hist.* — Zapiski Historyczne, Toruń, Kwart.
- Zap. Jarocin.* — Zapiski Jarocińskie, Jarocin, Nieręć.
- Zar. Sl.* — Zaranie Śląskie, Katowice, Kwart.
- Zesz. Hist. Głosu Naucz.* — Zeszyty Historyczne Głosu Nauczycielskiego, Warszawa, Nieręć.
- Zesz. Hist.-Polit. SD* — Zeszyty Historyczno-Polityczne Stronnictwa Demokratycznego, Warszawa, Kwart.
- Zesz. Muz. Hist. Pol. Ruchu Lud.* — Zeszyty Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Warszawa, Nieręć.
- Zesz. Naucz.* — Zeszyt Nauczyciela, Szczecin, Nieręć.
- Zesz. Nauk. AE Krak.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Nieręć.
- Zesz. Nauk. AGH Zag. Społ.-Filoz.* — Zeszyty Naukowe Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica, Zagadnienia Społeczno-Filozoficzne, Kraków, Nieręć.
- Zesz. Nauk. AMuzycz. Gdań.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Gdańsk, Nieręć.
- Zesz. Nauk. AMuzycz. Warsz.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie, Warszawa, Nieręć.

- Zesz. Nauk. AMuzycz. Wroc.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, Wrocław, Nieręg.
- Zesz. Nauk. AR Krak. Hist. Rol.* — Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej w Krakowie, Historia Rolnictwa, Kraków, Nieręg.
- Zesz. Nauk. ASW* — Zeszyty Naukowe, Akademia Spraw Wewnętrznych, Warszawa, Kwart.
- Zesz. Nauk. ATB Bydg. Nauki Spół.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Techniczno-Rolnicza im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, Nauki Społeczne, Bydgoszcz, Nieręg.
- Zesz. Nauk. AWF Gdań.* — Zeszyty Naukowe, Akademia Wychowania Fizycznego im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Gdańsk, Nieręg.
- Zesz. Nauk. INP UW* — Zeszyty Naukowe Instytutu Nauk Politycznych, Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Nieręg.
- Zesz. Nauk. KUL* — Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, Nieręg.
- Zesz. Nauk. PBIatost, Nauki Spół.-Polit.* — Zeszyty Naukowe Politechniki Białostockiej, Nauki Społeczno-Polityczne, Białystok, Nieręg.
- Zesz. Nauk. PCzęstoch. Nauki Spół.-Ekon.* — Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej, Nauki Społeczno-Ekonomiczne, Częstochowa, Nieręg.
- Zesz. Nauk. PGdań. Ekon.* — Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej, Ekonomia, Gdańsk, Nieręg.
- Zesz. Nauk. PŚl Nauki Spół.* — Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Nauki Społeczne, Gliwice, Nieręg.
- Zesz. Nauk. PŚwiętokrz. Nauki Spół.-Ekon.* — Zeszyty Naukowe Politechniki Świętokrzyskiej, Nauki Społeczno-Ekonomiczne, Kielce, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UJ Pr. Hist.* — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Historyczne, Kraków, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UJ Pr. Pedag.* — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Pedagogiczne, Kraków, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UJ Pr. Nauk Polit.* — Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Nauk Politycznych, Kraków, Nieręg.
- Zesz. Nauk. USzczec. Pr. Inst. Pedag.* — Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Szczeciński, Prace Instytutu Pedagogiki i Psychologii, Szczecin, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UW Białyst. Nauki Spół.* — Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Warszawski, Filia w Białymstoku, Humanistyka, Nauki Społeczne, Białystok, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UW Białyst. Pr. Hist.* — Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Warszawski, Filia w Białymstoku, Humanistyka, Prace Historyczne, Białystok, Nieręg.
- Zesz. Nauk. UW Białyst. Pr. Pedag.* — Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Warszawski, Filia w Białymstoku, Pedagogika i Psychologia, Prace Pedagogiczne, Białystok, Nieręg.
- Zesz. Nauk. WAP* — Zeszyty Naukowe, Wojskowa Akademia Polityczna im. F. Dzierżyńskiego, Warszawa, Kwart.
- Zesz. Nauk. WSI Opole Nauki Spół.* — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej, Nauki Społeczne, Opole, Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSI Radom Dydak. Wychow.* — Zeszyty Naukowe, Wyższa Szkoła Inżynierska im. Kazimierza Puławskiego w Radomiu, Dydaktyka, Wychowanie, Radom, Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSP Bydg. Stud. Tech.* — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Studia Techniczne, Bydgoszcz, Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSP Opole Hist.* — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu, Historia, Opole, Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSP Opole Nauki Spół.-Polit.* — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły

- Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu. Nauki Społeczno-Polityczne. Opole. Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSP Opole Pedag. — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu. Pedagogika, Opole. Nieręg.
- Zesz. Nauk. WSP Szczec. Pr. Inst. Nauk Filoz.-Spot. — Zeszyty Naukowe. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Szczecinie. Prace Instytutu Nauk Filozoficzno-Społecznych, Szczecin. Nieręg.
- Zesz. Pedag. — Zeszyt Pedagogiczny. Olsztyn. Nieręg.
- Zesz. Racib. Strzecha — Zeszyty Raciborskie „Strzecha”. Katowice. Nieręg.
- Ziemia, Warszawa, Roczn.
- Ziemia Gdań. — Ziemia Gdańska. Gdańsk. Kwart.
- Ziemia Kuj. — Ziemia Kujawska. Warszawa. Nieręg.
- Ziemia Łomż. — Ziemia Łomżyńska. Łomża. Roczn.

I. OPRACOWANIA OGÓLNE Z ZAKRESU HISTORII WYCHOWANIA

1. BIBLIOGRAFIE

- *1. BŁAŻEJEWSKI WACŁAW: Bibliografia harcerska 1911—1960. Warszawa 1981 (zob. poz. 2 — 1981, poz. 2 — 1983).
Rec.: Rudomski Jerzy Adam, *Stud. Hist.* 1985 z. 4 s. 600—603.
2. BŁAŻEJEWSKI WACŁAW: Bibliografia harcerska 1961—1981. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 237.
3. LASKIEWICZ HENRYK, WYBRANOWSKA BARBARA: Bibliografia źródeł do dziejów oświaty i wychowania opublikowanych w Polsce Ludowej w latach 1957—1970. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4, s. 494—548.
4. ULATOWSKA JANINA: Bibliografia wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego za okres 1970—1980. *Acta Univ. Wratisl. Pr. Pedag.* t. 33, s. 145—169.
5. ZALEWSKI JOZEF: Bibliografia pedagogiki szkoły wyższej za rok 1982. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 219. — Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego. Dokumenty, Informacje, Bibliografie.
Zob. też poz.: 41, 306, 336.

2. PODRĘCZNIKI

6. KRASUSKI JOZEF: Historia wychowania. — Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, s. 263.
Rec.: Partnicka Kalina, *Rozpr. Dziej. Ośw.* 1986 t. 20 s. 217—222; Mauersberg Stanisław, *Prz. Hist.-Ośw.* 1936 nr 3 s. 333—384; Szweuda Edmund, *Zesz. Nauk WAP* 1980 nr 1 s. 150—152.

II. ROZWÓJ OŚWIATY, WYCHOWANIA I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ

1. OPRACOWANIA OGÓLNE

7. BÖHM TADEUSZ: Dzieje Miejskiej Górki. — Poznań: UAM, s. 150.
W każdym rozdziale nieco materiału o szkolnictwie.
8. DUTKOWA RENATA: Z dziejów szkolnictwa w Zakopanem. *Rocz. Podhal.* t. 3 s. 413—420, il.
Art. rec. książek H. Kenarowej: Od zakopiańskiej Szkoły Przemysłu Drzewnego do Szkoły Konara. „Tradycje i współczesność”, „Liliana” i „Szarotka”.
9. IDEE PRZEWODNIE W PROGRAMACH SZKOŁY OGÓLNOKSZTAŁCA-

- CEJ W LATACH 1918—1978. Praca zbiorowa pod red. (i wstęp) Tadeusza Wróbla. — Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, s. 368. — Biblioteka IPS.
10. JAKOBCZYK WITOLD: Towarzystwo Naukowej Pomocy w Wielkopolsce 1841—1939. — Poznań: Wydaw. Poznańskie, s. 158.
Rec.: Ergasiewicz Ryszard, *Rozpr. Dziej. Ośw.*, 1980 t. 29 n. 240—243.
 11. JAROMSKI IGNACY: Historia kształcenia politechnicznego młodzieży w szkolnictwie ogólnokształcącym. — Kraków: Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie, s. 105.
 12. JOZEFECKI JAN, PIEKUT MARIA: Zarys dziejów Jeżowa. — Łowicz: Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych MTK im. Stanisława Herbsta, Stacja Naukowa w Łowiczu, Urząd Gminy w Jeżowie, s. 32.
W każdym rozdziale nieco materiału o szkolnictwie.
 13. KARLINO. Zarys dziejów. — Karlino: Urząd Miasta i Gminy, s. 155. — Seria Wydawnicza Monografii Miast i Gmin.
W każdym rozdziale materiały o szkolnictwie.
 14. KOŚCIAN. Zarys dziejów. Praca zbiorowa pod red. Zbigniewa Wielgosza i Kazimierza Złinniewicza. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 253.
W każdym rozdziale materiały o szkolnictwie.
 15. KOWALIK TOMASZ: Akademia morską pod żaglami. *Ziemia* 1982 (wyd. 1985) s. 119—132, il., tab.
 16. KOZŁOWSKI WACŁAW: Stulecie powiatu tucholskiego 1875—1975. — Bydgoszcz: Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne. — Tucholskie Zeszyty Historyczne.
Cz. 1, 1875—1939, s. 99.
Rozdz. I i III zawierają materiały o szkolnictwie.
 17. KRZYŻYŃSKI WALENTY: Wyższe szkolnictwo rolnicze w Polsce. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 207. — Monografie i Studia. Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego.
Rec.: J.K., *Dydak. Szk. Wpł.*, 1985 nr 2 s. 200—210; Janiszewski Krzysztof, *Życie Szkoły Wyższej* 1980 nr 9 s. 101—105.
 18. MAJ MARIA: Szkolnictwo. W: RADOM, Dzieje miasta w XIX i XX wieku. Red. pracy zbiorowej Stefan Witkowski. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 66—70, 145—151, 251—257.
 19. MAŁECKI ZYGMUNT: Problematyka ruchu robotniczego w programach nauczania historii, W: W SETNĄ ROCZNICĘ RUCHU ROBOTNICZEGO. Red. nauk. Józef Ławnik. — Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, s. 67—77.
 20. MIAŚO JOZEF: Uniwersytecka tradycja kształcenia nauczycieli. *Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 49—64.
 21. PASTUSZKA STEFAN JOZEF: Szkolnictwo i życie kulturalne w Wierzbniku i Starachowicach w latach 1918—1978. *Stud. Kiel.* nr 1, s. 89—104.
 22. PAWŁAK TADEUSZ: Z kart oświaty nowotomskiej. *Z Dośw. Naucz. Pozn.* t. 9, s. 178—187.
 23. RADZIEWICZ-WINNICKI ANDRZEJ: Traditions in Education and Present Schooling in Poland at the Background of Economy and Social Policy. *Paedologia* t. 12, s. 47—58.
 24. SMOLAŃSKI ANTONI: Przyczynki źródłowe do teorii szkoły. Z myśli organizacyjnej w polskiej pedagogice. — Wrocław: AWF, cz. 2, s. 222. — Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, z. 10, cz. 1 — 1984.
 25. STECKIEWICZ PIOTR: Rozwój geometrii w szkolnictwie i piśmiennictwie polskim do końca XIX wieku. — Opole: WSI 1984, s. 187. — Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu nr 92 Matematyka z. 7.
Rec. Nowik Jerzy, *Kwart. Naucz. Opol.* 1985 nr 1/2 s. 103—106.

26. SZETELA TADEUSZ: Zarys dziejów Koźuchowa. — Rzeszów: Muzeum Okręgowe s. 166, il.
Rozdz. VII — Szkoła, s. 93—107.
27. ZYTKOW MARIA: Szkolnictwo ewangelickie w Warszawie. *Kron. Warsz.* nr 1/2, s. 165—171.

Z DZIEJÓW OŚWIATY, WYCHOWANIA
I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ
DO KONCA XVIII WIEKU

28. BURCHARDT JERZY: Szkolnictwo na Śląsku w okresie Polski Dzielnicowej (do r. 1327). *Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 3—48.
29. BURDA BOGUMILA: Uczniowie polscy w Królewskim Gimnazjum Pedagogicznym w Sulechowie w latach 1768—1818. *Prz. Lubus.* nr 1/2, s. 23—34, tab.
30. CACKOWSKI STEFAN: Nauczyciele wiejscy województwa chełmińskiego w pruskim katastrze podatkowym z 1772/1773 roku. Przyczynek do historii szkolnictwa. *Acta UNC Hist.* z. 20, s. 145—155, tab.
31. DWORZACZKOWA JOLANTA: Zbór i szkoła Braci Czeskich w Koźminku (ok. 1554—1814). *Rocz. Kal.* t. 18, s. 57—66.
32. GAWĘDA STANISŁAW: Szkolnictwo w Wieliczce w okresie przedrozbiorowym (do 1772 roku). *Stud. Mater. Dziej. Zap. Solnych* t. 14, s. 125—139.
33. GAWLIK STANISŁAW: Działalność oświatowa i pedagogiczna Piastów brzeskich. *Szkice Brzeskie* t. 2, s. 7—20.
34. GMITEREK HENRYK: Wymiana duchownych i nauczycieli pomiędzy kościołem braci czeskich i kalwińskim w Rzeczypospolitej do połowy XVII wieku. Z dziejów wzajemnych stosunków. *Rocz. Lub.* t. 23/24:1981/1982 (wyd. 1985) s. 47—64, tab.
35. HELLEWIG JAN: Szkolnictwo w Lesznie w XVII i XVIII w. *Rocz. Leszcz.* t. 7, s. 99—111.
- *36. MASSALSKI ADAM: Szkolnictwo średnie Kielce do roku 1862. Kielce 1983 (zob. poz. 53 — 1983)
Rec.: Miąso Józef, *Rozpr. Dziej. Ośw.* 1975 t. 20 s. 223—226.
- *37. MOKRZECKI LECH: Początki wiedzy o morzu w dawnej Rzeczypospolitej doby Baroku i Oświecenia. Wrocław 1983 (zob. poz. 54 — 1983).
Rec.: Gierczewski Stanisław, *Zap. Hist.* 1985 z. 4 s. 173—176; Kotarski Edmund, *Kwart. Hist. Nauki* 1985 nr 1 s. 167—173; Pawlak Marjan, *Rocz. Gdań.* 1985 t. 45; z. 2 s. 226—227; Wójcik Zbigniew J., *Nautologia* 1985 nr 2 s. 64—66.
38. MROZOWSKA KAMILLA: Funkcjonowanie systemu szkolnego Komisji Edukacji Narodowej na terenie Korony w latach 1783—1793. — Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 312. — Polska Akademia Nauk. Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki. Zakład Dziejów Oświaty. Monografie z Dziejów Oświaty, t. 30.
Rec.: Bartnicka Kallna, *Prz. Hist.-Ośw.* 1980 nr 3 s. 365—370; Kosmanowa Bogumila, *Nowe Książki* 1980 nr 7/8 s. 125—126.
39. MRUKWA JERZY: Wkład Jana Ignacego Felbigera w reformę szkolnictwa podstawowego w drugiej połowie XVIII w. *Skrót. Śl. Stud. Hist.-Teol.* 1980 (wyd. 1985) t. 13, s. 329—339.
40. PAWLAK MARIAN: Z dziejów świetności Gimnazjum Elbląskiego w epoce Odrodzenia i Baroku. — Gdańsk: Wydaw. Morskie, s. 67, tabl. — Biblioteczka Elbląska, nr 1.
41. SEKULSKI JERZY: Polonika w bibliotece gimnazjum w Elblągu w świetle inwentarza z lat osiemdziesiątych XVIII wieku. Cz. 2 Zestaw bibliograficzny. *Rocz. Elb.* t. 10, s. 59—95, il.
Cz. 1 — t. 9 — 1982.

42. STASIEWICZ-JASIUŁKOWA IRENA: Poleptanie i aplauz (Walka o Gramatykę O. Kopeczyńskiego w dobie Oświecenia). *Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 75—102.
43. SUDRAWSKI ZBIGNIEW: O nauczaniu historii w Szkole Rycerskiej przez profesorów francuskich. *Ann. UMCS Sect. F* vol. 38/39: 1983/1984 (wyd. 1985) s. 115—127.
44. TOPOROWSKI LUDWIK: Rektorzy gimnazjum brzeskiego w latach 1569—1740. *Szkice Brzeskie* t. 2, s. 21—33, tab.
45. VERCROYSE JEROME: Pédagogie et publicité: La Commission d'Éducation Nationale et le „Journal Encyclopédique”. *Lettres inédites de G. Piramowicz. Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 66—73, il.
46. WOJAKOWSKI JÓZEF: Rozkaz majora Franciszka Jerowskiego kwatermistrza w Szkole Rycerskiej w Warszawie. *Z Bad. nad Pol. Księg.* z. 7, s. 67—85.
47. WRÓBEL ANNA: Szkolnictwo raciborskie od XIII do XVIII wieku. *Zesz. Racib. Strzecha* 1984 (wyd. 1985) t. 4, s. 17—30.
48. WRÓBLEWSKI ANDRZEJ: Personel nauczycielski szkół dominikańskich prowincji litewskiej na przełomie XVIII i XIX wieku. *Prz. Tomist.* 1984 (wyd. 1985) t. 1, s. 335—366, tab.
49. WYBÓR TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH Z XVII, XVIII i pierwszej połowy XIX wieku. Materiały pomocnicze do metodyki z wychowania plastycznego. Wybór Wojciech Kubiczek. — Kraków: Wydaw. Naukowe WSP, 1984, s. 53, tabl.
50. ZURAW JÓZEF: Miejsce Szkoły Rycerskiej w tworzeniu świadomości politycznej i narodowej Polaków (w 220 rocznicę powstania Szkoły Rycerskiej). *Zesz. Nauk. WAP* nr 1/2, s. 119—131.
Zob. też poz.: 54, 377.

3 Z DZIEJÓW OŚWIATY, WYCHOWANIA
I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ
W OKRESIE ZABORÓW

51. BANACH JACEK: Polska prasa lokalna wobec strajku szkolnego w Prusach Zachodnich w latach 1906—1907. *Pr. Komis. Hist. Bydg. TN* t. 15, s. 63—75.
52. BANASZEK MARIAN: Szkoły elementarne dla dzieci górników i hutników Zagłębia Dąbrowskiego (1918—1925). *Stud. Mater. Dziej. Śl.* t. 14, s. 192—256.
53. BANASZEK MARIAN: Zarys dziejów szkolnictwa w Wierzbniku i Starachowicach w okresie zaborów. *Stud. Kiel.* nr 1, s. 79—88, tab.
54. DOBRŃSKI ADAM: Szkolnictwo w Białymstoku do 1914 r. W: *STUDIA I MATERIAŁY DO DZIEJÓW BIAŁEGOSTOKU*, Praca zbiorowa. Pod red. Henryka Majeckiego, T. 4, s. 129—148. — Prace Białostockiego Towarzystwa Naukowego, nr 29.
- *55. FITA STANISŁAW: Pokolenie Szkoły Głównej. Warszawa 1980 (zob. poz. 66 — 1980, poz. 84 — 1981, poz. 61 — 1982, poz. 73 — 1983).
Rec.: *Onufrowiczka Teresa, Archiwum Historii i Filozofii Medycyny* 19 5 z. 4 s. 549—556
- *56. FRĄCKOWIAK WIKTOR: Pedagogiczne aspekty polskiego czasopiśmiennictwa dla dzieci i młodzieży na Pomorzu Nadwiślańskim... Bydgoszcz 1979 (zob. poz. 82 — 1979, poz. 62 — 1982).
Rec.: *Wróblewska Teresa, Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie, Seria E* 1985 s. 369—371.
- *57. FRĄCKOWIAK WIKTOR: Pedagogiczne tendencje pomorskiej i kujawskiej prasy polskiej dla dzieci i młodzieży w latach 1891—1920. Bydgoszcz 1981 (zob. poz. 87 — 1981).
Rec.: *Wróblewska Teresa, Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie, Seria E* 1985 s. 272—274.

58. GAWROŃSKI WOJCIECH: Zarys dziejów szkolnictwa w Wieliczce i okolicy w dobie autonomii galicyjskiej (1867—1918). *Stud. Mater. Dziej. Zup Solnych* t. 14, s. 141—182, tab., il.
59. GÓRCZYŃSKI WIT: Historia Polski w szkołach średnich Królestwa Polskiego (1831—1861). *Prz. Hum.* nr 5/6, s. 73—107.
60. GRZYWNA JÓZEF: Działalność oświatowo-kulturalna SDKPiL i PPS-Lewicy na Kielecczyźnie do 1918 r. W: W SETNĄ ROCZNICĘ RUCHU ROBOTNICZEGO. Red. nauk. Józef Lawnik. — Kielec: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, s. 171—186.
61. GRZYWNA JOZEF: Komisja Szkolna Ziemi Radomskiej (sierpień 1915 — luty 1917). *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 63—75, tab.
62. HALCZAK BOHDAN: Z dziejów walki o szkołę polską (Września). *Prz. Powsz.* nr 9, s. 329—332.
63. JAGIELLO MARIA: Szkoła Wizytek warszawskich w okresie zaborów — zarys problematyki badawczej. *Prz. Tomist.* 1984 (wyd. 1985) t. 1, s. 271—278, tab.
64. KUCHA RYSZARD: Materialne podstawy działalności szkół cerkiewno-parafialnych w Guberni lubelskiej i siedleckiej w latach 1884—1915. *Lub. Roczn. Pedagog.* 1984 (wyd. 1985) t. 12, s. 203—208, tab.
65. MALCZEWSKI JAN: Dzieje Rzeszowa do roku 1914. — Rzeszów: Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, s. 122, il.
[Cz. 1] rozdz. 9; [okres do pierwszego rozbioru] s. 61—64; [Cz. 2] rozdz. 7; Szkolnictwo w latach 1772—1914 s. 119—133.
66. MASSALSKI ADAM: Źródła do dziejów książki w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX i początkach XX w., występujące w drukach urzędowych rosyjskich władz oświatowych. *Stud. o Książ.* t. 15, s. 104—114.
67. MOLIŁ WITOLD: Polscy absolwenci szkół średnich i kierunki ich karier zawodowych w Wielkim Księstwie Poznańskim (1871—1914). W: INTELIGENCJA POLSKA XIX I XX WIEKU. Studia 4. Pod red. Ryszardy Czepulis-Rastenis. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 161—215, tab.
68. POZNAŃSKI KAROL: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania pracy szkoły elementarnej w Kazimierzu Dolnym (1833—1864). *Lub. Roczn. Pedagog.* 1984 (wyd. 1985) t. 12, s. 189—201, tab.
69. RZEMIENIUK FLORENTYNA: Unickie szkoły parafialne w Królestwie Polskim w latach 1840—1864. *Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 167—202.
70. SADOWSKI LESŁAW: Prowincja nie całkiem głucha. Społeczno-kulturalna działalność inteligencji północno-wschodniego partykularza (Łomża — Suwałki — Białystok) na przełomie XIX i XX wieku. W: INTELIGENCJA POLSKA XIX I XX WIEKU Studia 4. Pod red. Ryszardy Czepulis-Rastenis. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 235—275.
71. SKOCZEŃ MARIAN: Prapoczątki publicznego szkolnictwa zawodowego dla dziewcząt w mieście Plocku. *Notat. Ploc.* nr 1, s. 23.
72. SKOCZEŃ MARIAN: Towarzystwo Miłosierdzia Szkolnego przy Szkole Wojewódzkiej Plockiej w latach 1820—1830. *Stud. Ploc.* 1984 (wyd. 1985) t. 12, s. 99—107.
73. SKOWRONEK JERZY: Uwarunkowania aktywności młodzieży polskiej w pierwszej połowie XIX wieku. *Prz. Hum.* nr 11/12, s. 119—130.
74. SŁODKOWSKI WŁADYSŁAW: Recepcja Zeromskiego wśród młodzieży polskiej w okresie zaborów. *Roczn. Świętokrz.* t. 13, s. 95—119.
75. SŁOWIŃSKI LECH: Dla tej, co nie zginęła. Z dziejów edukacji narodowej na ziemiach polskich w latach 1795—1831. — Poznań: Wydaw. Poznańskie, s. 445.

76. TOMASZKIEWICZ ALEKSANDRA: Organizacja nauczania i wychowania w szkole elementarnej w Łowiczu w pierwszej połowie XIX wieku. — Łowicz: Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Stacja Naukowa w Łowiczu, s. 16.
77. WALKA SIŁ DEMOKRATYCZNYCH Z PRUSKĄ REAKCJĄ OŚWIATOWĄ NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU. Pod red. nauk. Franciszka Antoniego Marka. — Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich, 1983, s. 105.
Materiały sesji naukowej zorganizowanej 14 kwietnia 1983 r.
78. WOLCZUKOWA JANINA: Nauczyciele języka rosyjskiego w szkołach średnich Wileńskiego Okręgu Naukowego w latach 1803—1832. *Acta Univ. Wratislav. Slav.* t. 36, s. 43—76.
79. ZAJĄC ANTONI: Działalność oświatowa. W: POLSKOŚCI BASTION. Szkice z przeszłości Macierzy. Praca zbiorowa pod red. Roberta Daniela — Cieszyn: Macierz Ziemi Cieszyńskiej, s. 67—94, il., tab.
80. ŻARNOWSKA ANNA: Robotnicy Warszawy na przełomie XIX i XX wieku. — Warszawa: Państw. Inst. Wydawniczy.
Rozdz. VIII Robotnicze uniwersytety, s. 199—231.
81. ŻYGA STANISŁAW: Wrocław jako centrum nauki i oświaty rolniczej na przełomie XIX i XX wieku. *Acta Univ. Wratisl. Hist.* t. 46, s. 23—49, tab.
Zob. też poz.: 9, 49, 219, 379, 387, 390.

4. Z DZIEJÓW OSWIATY, WYCHOWANIA
I MYŚLI PEDAGOGICZNEJ
W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

82. ANDRUSZKO MARIA: Próby modernizacji nauczania początkowego w 20-leciu międzywojennym. *Acta Univ. Wratisl. Pr. Pedag.* t. 33, s. 33—42.
83. ARASZKIEWICZ FELIKS W.: Wkład nauczycielstwa polskiego w kształtowanie założeń ustrojowych i wychowawczych szkolnictwa w latach 1914—1939. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4, s. 365—386.
84. BOGOŁĘBSKA BARBARA: Dydaktyczne koncepcje stylistyki w dwudziestoleciu międzywojennym wobec teorii naukowych. *Dydak. Lit.* t. 7, s. 23—44.
85. CYBULSKI BOGDAN: Początki polskiej administracji szkolnej na Śląsku Cieszyńskim po I wojnie światowej (listopad 1918 — styczeń 1919). *Acta Univ. Wratisl. Prawo* t. 106, s. 121—132.
86. CYNIAK EUGENIUSZ: O rozwoju szkolnych instytucji polonistycznych w dwudziestoleciu międzywojennym. *Dydak. Lit.* t. 7, s. 7—22.
87. DRYNDA DANUTA: Konfrontacje teoretyczne między przedstawicielami nauk o wychowaniu w okresie II Rzeczypospolitej. W: PEDAGOGIKA SZKOŁY WYKSZEJ. Przeszłość i współczesność. Pod red. Jadwigi Bliźnięckiej. — Katowice: USL, s. 32—41. — Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 678.
88. HENSCHKE ELEONORA: Formy działalności dydaktyczno-wychowawczej Sióstr Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego w Polsce w latach 1918—1939. *Nasza Przeszt.* t. 63, s. 173—227.
- *89. IWANICKI MIECZYSLAW: Społeczna działalność pozaszkolna nauczycieli szkół powszechnych w Polsce w latach 1918—1939. Olsztyn 1984. (zob. poz. 107 — 1984).
Rec.: Grzywna Józef, *Zesz. Hist.-Polit.* 50 1985 z. 2 s. 117—122.

90. JAMROŻEK WIESŁAW: Repolonizacja szkolnictwa w Wielkopolsce i na Pomorzu w latach 1918—1928. *Stud. Mater. Dziej. Wielkop.* t. 16, z. 1, s. 45—72.
91. KONIECZNY ZDZISŁAW: Szkolnictwo średnie miasta Przemysła w latach 1918—1939. — Przemysł; Polskie Towarzystwo Historyczne, s. 186.
92. KORZENIOWSKA WIESŁAWA: Rola szkolnictwa w procesie integracji Śląska z resztą kraju. W: ZIEMIE ŚLĄSKIE W GRANICACH II RZECZYPOSPOLITEJ. Procesy integracyjne. Pod red. Franciszka Serafina. — Katowice: USI, s. 93—115, tabl. — Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 716.
93. LEZAŃSKA WIESŁAWA: Społeczne i pedagogiczne funkcje nauczyciela szkoły średniej ogólnokształcącej w Drugiej Rzeczypospolitej. — Łódź: UL, s. 157, tab. — Acta Universitatis Lodzensis Folia Paedagogica et Psychologica, z. 10.
94. MOTYLSKI JAN ANDRZEJ: Realizacja powszechności nauczania w Piotrkowie Trybunalskim w latach 1918—1939. *Rocz. Łódz.* 1983 (wyd. 1985) t. 33, s. 295—309, tab.
95. MYCIELSKA DOROTA: Postawy polityczne profesorów wyższych uczelni w dwudziestoleciu międzywojennym. W: INTELIGENCJA POLSKA XIX I XX WIEKU. Studia 4. Pod red. Ryszarda Czepulis-Rastenis. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 293—335.
96. OCHNICKI ZDZISŁAW: Bliń, centrum kultury i oświaty rolniczej w powiecie łowickim (1925—1939). — Łowicz: Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych, 1984, s. 12.
- *97. OSWIATA NA ŚLĄSKU. Katowice 1984 (zob. poz. 114 — 1984).
Rec.: Kowalik Piotr, *Kwart. Nucz. Opol.* 1985 nr 3/4 s. 152—153.
98. PERKOWSKA URSZULA: La génèse et la caractéristique de la loi sur les écoles supérieures du 13 juillet 1920. *Zesz. Nauk. UJ Pr. Hist.* nr 79, s. 95—107.
Materiały z sesji 15—17 maj 1980 r.
99. POROŻYŃSKI HENRYK: Niemieckie szkolnictwo mniejszościowe w Chojnicach w latach 1920—1939. *Stup. Pr. Hum.* 1981 (wyd. 1985) nr 5 b, s. 25—39, tab.
100. POROŻYŃSKI HENRYK: Realizacja idealów wychowawczych w szkolnictwie średnim na Pomorzu w latach II Rzeczypospolitej. *Stup. Pr. Hum.* 1983 (wyd. 1985) nr 4, s. 249—266.
101. POROŻYŃSKI HENRYK: Szkolnictwo średnie Chojnie w latach 1920—1939. — Słupsk: Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Słupsku, s. 205.
102. SUCHMIEL JADWIGA: Koncepcja wykładu akademickiego w dwudziestoleciu międzywojennym w Polsce. W: PEDAGOGIKA SZKOŁY WYŻSZEJ. Przeszłość i współczesność. Pod red. Jadwigi Bińczyskiej. — Katowice: USI, s. 9—31. — Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, nr 678.
103. SUCHODOLSKI BOGDAN: Liberté ou soumission expériences des universités polonaises dans la période d'entre deux-guerres. *Zesz. Nauk. UJ Pr. Hist.* nr 79, s. 121—128.
Materiały z sesji 15—17 maj 1980 r.
104. SZYSZKA BOGDAN: Szkolnictwo Zamościa w dwudziestoleciu międzywojennym. *Lab. Rocz. Pedag.* 1984 (wyd. 1985) t. 12, s. 72—81.
105. WRZYK RYSZARD: Kultura fizyczna w Wielkopolsce w okresie II Rzeczypospolitej (1918—1939). *Z. Dziej. Ruchu Młodz.* nr 9, s. 23—53, tab.

5 Z DZIEJÓW OSWIATY, WYCHOWANIA
I MYSLI PEDAGOGICZNEJ
W LATACH DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ

- *106. BANASIEWICZ MARIA: Polityka naukowa i oświatowa hitlerowskich Niemiec na ziemiach polskich „wcielonych” do Trzeciej Rzeszy w okresie okupacji (1939—1945). Poznań 1980 (zob. poz. 136 — 1980, poz. 124 — 1981, poz. 100 — 1982, poz. 145 — 1983).
Rec.: Kupella Janusz, *Stud. Mater. Dziej. Wielkop.* 1985 t. 16 z. 1 s. 100—109.
107. BRODOWSKA HELENA: Drogi kształcenia i samokształcenia młodzieży wiejskiej w latach okupacji hitlerowskiej w Polsce. *Rocz. Łódz.* 1983 (wyd. 1985) t. 33 s. 171—201.
108. BUSZKO JÓZEF: Nieznane aspekty akcji na rzecz profesorów krakowskich uwieczonych 6 listopada 1939 r. *Stud. Hist. z.* 4 s. 597—606.
109. CHROBACZYŃSKI JACEK: Tajne władze oświatowe na Podkarpaciu 1939—1945. Struktura i charakterystyka. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 301—315
110. CIEŚLA ANDRZEJ, KRAJEWSKI MIROŚLAW, SŁOMSKI MIECZYŚLAW: Eksterminacja nauczycieli województwa wrocławskiego w latach okupacji hitlerowskiej 1939—1945. — Wrocław: Zarząd Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego, s. 30.
111. CZEROPSKI JAROSŁAW: Jawna i tajna oświata w okresie okupacji hitlerowskiej (1941—1944) na terenie byłego powiatu sokólskiego. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 316—322, tab.
112. GRZEŚ BOLESŁAW: Poszerzyć i pogłębić badania nad dziejami tajnej oświaty w latach 1939—1945. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 93—98.
113. JANUSZEK FRANCISZEK: Martyrologia nauczycieli polskich na Białostoczyźnie w latach 1939 i 1941—44. — Białystok: Dział Wydawnictw Filii UW, s. 344. — Rozprawy Uniwersytetu Warszawskiego, 284.
Rec.: Mankiewicz Waldemar, *Białostoczyzna 1939* (nr 1) s. 42—46.
114. KLATT TADEUSZ: Martyrologia nauczycieli grudziądzkich. — Grudziądz: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego, s. 59.
115. MATERIAŁY DO DZIEJÓW OSWIATY W OKRESIE OKUPACJI HITLEROWSKIEJ (1939—1945) na terenie podziemnego Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Cz. XVI. *Rocz. Komis. Nauk Pedag.* t. 35, s. 5—128.
- *116. PLESNIARSKI BOLESŁAW: Koncepcje oświaty powojennej w programach polskiej konspiracji 1939—1945. Warszawa 1982 (zob. poz. 111 — 1982, poz. 154 — 1983).
Rec.: Grünberg Karol, *Z pola Walki* 1983 nr 1 s. 100—101.
117. POPIEL JACEK: Tajne nauczanie w Żółkwi w latach 1942—1944. — Zabrze, 1984 s. 30.
Na prawach rps.
118. RUTOWSKA MARIA: Straty osobowe i materialne kultury w Wielkopolsce w latach II wojny światowej. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, 1984 s. 152. — Biblioteka Kroniki Wielkopolski.
Rec.: Górczyńska Bożena, *Kron. Wielkop.* 1985 nr 1 s. 237—239.
119. STERKOWICZ CZESŁAW: Organizacja szkolnictwa w powiecie tarnowskim w latach 1939—1945. — Tarnów: Muzeum Okręgowe, 1984 s. 12.
120. STERKOWICZ CZESŁAW: Tajne nauczanie w Tarnowskiem w latach 1939—1945. — Tarnów: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Tarnowskiej, s. 232.
121. SUCHECKA MARIA: Świadectwo z pamięci (Klub Nauczycieli Tajnego Wychowania w Jeleniej Górze). *Rocz. Jelen.* t. 23, s. 117—131, il.
122. WALCZAK MARIAN: Nauczyciele — ofiary terroru hitlerowskiego. W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 37—51, tab.
Zob. też poz.: 247, 297, 410, 419, 435, 437.

6. OŚWIATA, WYCHOWANIE I MYŚL
PEDAGOGICZNA W POLSCE LUDOWEJ

a) Opracowania dotyczące problematyki ogólnokrajowej

- *123. BANACH CZESŁAW: Oświata polska w latach osiemdziesiątych. Warszawa 1984 (zob. poz. 145 — 1984).
Rec.: Wujek Tadeusz, *Ośw. Dorob.* 1985 nr 1 s. 55—56.
124. CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA W SYSTEMIE EDUKACJI POLSKI LUDOWEJ. Praca zbiorowa wykonana w ramach problemu węzłowego 11.4 „Oświata i wychowanie wobec zmian społecznych”. Pod red. Mieczysława Pęcherskiego. — Warszawa: Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, s. 248.
125. DOROBEK OŚWIATY W 40-LECIU PRL. Red. nauk. Dorota Bogucka. — Słupsk: Wydaw. ODN, s. 33. — Instytut Kształcenia Nauczycieli im. Władysława Spasowskiego w Warszawie, Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Koszalinie.
126. FARON BOLESŁAW: Oświatowe przekroje i zbliżenia. — Warszawa: Książka i Wiedza, s. 373.
Rec.: Bielias Leon, *Odrodzenie* 1980 nr 10 s. 10; Krasiński Jerzy, *Głos Nauczycielski* 1980 nr 9 s. 12; Ruda Zygmunta, *Nowa Szkoła* 1980 nr 7/8 s. 401—433.
127. GROSS EWA: Rozwój oświaty w 40-lecie Polski Ludowej (Sesja naukowa w Warszawie). *Naucz. i Wychow.* nr 2 s. 74—76.
128. JAROWIECKI JERZY: Powstanie i rozwój czasopism pedagogicznych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej na tle tradycji (Zarys problematyki). *Kwart. Hist. Prasy* nr 1 s. 91—110.
129. KASPROWICZ WITOLD: Zagadnienie programów wychowania fizycznego Liceum Ogólnokształcącego w piśmiennictwie XX-lecia (1959—1978). *Zesz. Nauk. AWF Gdań.* z. 8 s. 163—192.
130. KUBICZEK WOJCIECH, NAJNERT ELŻBIETA, HNATIK STANISŁAW: Ewolucja programu i doskonalenie warunków nauki rysunku i wiedzy o sztuce (wychowania plastycznego) w polskim szkolnictwie ogólnokształcącym w latach 1945—1963. — Kraków: Wydaw. Naukowe WSP, s. 133.
131. KUPISIEWICZ CZESŁAW W.: Badania pedagogiczne w Polsce — wprowadzenie do dyskusji (na konferencji naukowej pt. „Alternatywna pedagogika humanistyczna”, Jabłonna 29 XI — 1 XII 1984). *Kwart. Pedag.* nr 3/4 s. 83—91.
132. MACIASZEK MAKSYMILIAN: Tendencje modyfikacyjne w treściach kształcenia i wychowania w Polsce Ludowej. *Naucz. i Wychow.* nr 3/4, s. 3—11.
133. MEISSNER ANDRZEJ: Reforma szkolnictwa w Polsce w latach 1944—1948 w świetle prasy Stronnictwa Ludowego. *Młodz. Kult. Wieś* z. 4 s. 113—129.
134. MISKIEWICZ BENON: Die Entwicklung des Hochschulwesens auf den Wiedergewonnenen Gebieten während des vierzigjährigen Bestehens der Volksrepublik Polen. *Pol. Weststud.* Bd 4 II, 2 s. 345—358, tab.
135. MISKIEWICZ BENON: The development of higher education in the Recovered Territories during the forty years of People's Poland. *Pol. West. Aff.* vol. 26 nr 2 s. 303—316, tab.
136. MOLIK Kazimierz: Zmiany w planach studiów uczelni rolniczych w latach 1970—1982. *Stud. Mater. Inf.* z. 1 s. 41—50, tab.
137. MUSZYŃSKI HELIODOR: Nauki pedagogiczne w Polsce Ludowej. *Kwart. Pedag.* nr 3/4 s. 93—115.
138. NIEMIEC JERZY: Kształtowanie sieci placówek wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich (1970—1980). *Zesz. Nauk. UW Białyst. Pr. Pedag.* t. 17 s. 7—19, tab.

139. NOWACKI TADEUSZ W.: Zjazd oświaty zawodowej i rolniczej w styczniu 1959 roku. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2 s. 229—246.
140. O SYTUACJI W NAUKACH PEDAGOGICZNYCH. Pod red. Wincentego Okonia. — Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 346. — Monografie Pedagogiczne, t. 49.
Rec.: Wielicki Krzysztof, *Nowe Książki* 1985 nr 4 s. 64—66.
141. OLSZEWSKI LESŁAW: Szkolnictwo zawodowe resortu górnictwa. *Pedag. Pracy* z. 9 s. 152—168, tab.
142. PECHERSKI MIECZYSLAW: System doskonalenia nauczycieli w Polsce Ludowej. *Zesz. Pedag.* t. 6 s. 5—18.
143. POLNY ROMAN: O kierunkach badań nad rozwojem teorii kształcenia politechnicznego w Polsce Ludowej. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 4 s. 27—34.
144. ROZWOJ SYSTEMU OŚWIATY W LATACH 1961—1984. — Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, s. 100.
145. SZKOLNICTWO WYZSZE (dane podstawowe). — Warszawa: Min. Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Departament Planowania i Finansowania, s. 278.
146. SZKOLNICTWO ZAWODOWE I OŚWIATA DOROSŁYCH W 40-LECIU PRL. Materiały z sesji popularno-naukowej (Warszawa, 9—10 listopada 1984 r.). Przewodn. kom. red. Józef Kowtum, oprac. Stanisław Karaś. — Warszawa: Zarząd Główny Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego, s. 183.
147. WARSICKI SEWERYN: Kultura fizyczna w szkołach wyższych. *Kron. Wielkop.* nr 3 s. 121—138, il.
zob. też poz. 9.

b) Opracowania regionalne

148. BARTKOWIAK JAN: Wychowanie fizyczne i sport szkolny w województwie poznańskim w latach 1945—1984. *Kron. Wielkop.* nr 3 s. 89—120, il. tab.
149. BATOROWSKA IANNA: Informacja naukowa w średnich szkołach zawodowych m. Krakowa (Raport z badań). *Roczn. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Biblioteczna* z. 3 s. 235—273, tab.
150. BŁONIAKZ TEODOR: Szczecińskie Sesje Postępu Pedagogicznego 1964—1984. *Zesz. Naucz.* s. 203—228.
151. BORAS ZYGMUNT, DWORECKI ZBIGNIEW, MORZY JOZEF: Sulechów i okolice. Monografia historyczna. — Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, s. 256. Rozdz. III cz. 10 Oświata i kultura, s. 210—235.
152. CHMIEL ZDZISŁAW: Doskonalenie nauczycieli w latach 1960—1981. *Zesz. Naucz.* s. 184—202, tab.
153. CICHECKA KRYSZYNA: Oświata i wychowanie, życie kulturalne i opieka społeczna. W: RYMANÓW. Dzieje miasta i Zdroju. Opracowanie zbiorowe pod red. Feliksa Kiryka. — Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza, s. 283—309.
154. DROBNY WŁADYSŁAW: Opieka nad dziećmi i młodzieżą w latach 1946—1948 (Ze wspomnień pierwszego naczelnika wydziału opieki nad dziećmi i młodzieżą Kuratorium Okręgu Szkolnego Szczecińskiego). *Prz. Zach.-Pom.* 1984 z. 3/4 s. 221—248, tab.
155. FILIPKOWSKI TADEUSZ: L'enseignement dans la voivodie d'Olsztyn apres 1945. *Pol. West. Aff.* vol. 26 nr 2 s. 379—396.
156. FILIPKOWSKI TADEUSZ: Rozwój oświaty po 1945 roku. W: WARMIA I MAZURY. Zarys dziejów. Aut. oprac. Stanisław Archemczyk (et al.). — Olsztyn: Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, s. 747—771.
157. FILIPKOWSKI TADEUSZ: Unterrichts- und Bildungswesen im Gebiet von Olsztyn nach 1945. *Pol. Weststud.* Bd. 4 H. 2 s. 427—450.

158. FILIPKOWSKI TADEUSZ: Wznowienie polskiej działalności oświatowej na Warmii i Mazurach po 1945 roku. *Kom. Mazur.-Warm.* nr 3/4 s. 347—362.
159. GASZTOLD TADEUSZ, LINDMAJER JOZEF: Złocieniec. Zarys dziejów. — Koszalin: Koszalińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, Urząd Miasta i Gminy w Złocienicy, s. 239. — Seria Wydawnicza Monografii Miast i Gmin. Cz. 2 rozdz. 3 Szkolnictwo, s. 197—207, tab.
160. HIASIŃSKA ZOFIA, KOPERTYŃSKA WANDA: Stan i potrzeby zatrudnienia nauczycieli w oświacie w województwie wrocławskim. *Zesz. Nauk. WSI Opolo Nauki Społ.* nr 12 s. 61—93, tab.
161. HRYCYNA GRAŻYNA: Rozwój placówek wychowania przedszkolnego w Szczecinie w latach 1945—1985. *Zesz. Naucz.* s. 65—83, tab.
162. JANICKI JOZEF, MAJ MARIA: Oświata. W: RADOM. Dzieje miasta w XIX i XX wieku. Red. pracy Stefan Witkowski. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 389—396.
163. JANKOWSKI ROBERT: Szkolnictwo zawodowe w powojennych dziejach oświaty szczecińskiej. *Zesz. Naucz.* s. 32—19, tab.
164. JAWORSKI AUGUSTYN: Szkolnictwo przyzakładowe na Opolszczyźnie w warunkach reformy gospodarczej. *Zesz. Nauk. WSI Opolo Nauki Społ.* nr 12 s. 107—119, tab.
165. KOŁODZIEJ WINCENY: Szkolnictwo krakowskie w okresie Rządu Jedności Narodowej i wyborów do Sejmu Ustawodawczego. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4 s. 387—413.
166. KOWALAK CZESŁAW: Wybrane problemy działalności wychowawczo-opiekuńczej w szkolnictwie województwa legnickiego w latach 1975—1979. *Szkółce Legn.* t. 11 s. 103—140, tab.
167. KOZMIAN DANUTA: Kształcenie i dokształcanie nauczycieli szkół podstawowych w studiach nauczycielskich w Szczecinie w latach 1954—1970. *Prz. Zach.-Pom.* 1984 z. 3/4 s. 191—208, tab.
168. KOZMIAN DANUTA: Kształcenie nauczycieli na poziomie wyższym w Szczecinie w latach 1968—1983. *Zesz. Naucz.* s. 160—183, tab.
169. KOZMIAN DANUTA: Leca pedagogiczne i studia nauczycielskie jako droga edukacji nauczycieli w latach 1916—1970. *Zesz. Naucz.* s. 8—31.
170. KOZMIAN DANUTA: Pięć lat Szczecińskiego Towarzystwa Pedagogicznego. *Zesz. Naucz.* s. 229—231.
171. KUZMICKI JERZY: Gospodarka kadrami nauczycielskimi w zakresie szkolnictwa podstawowego. *Zesz. Nauk. WSI Opolo Nauki Społ.* nr 12 s. 95—106, tab.
172. LINDMAJER JOZEF, MACHURA TERESA, SZULTKA ZYGMUNT: Dzieje Ustki. — Słupsk: Polskie Towarzystwo Historyczne, s. 202. Rozdz. Oświata i kultura, s. 103—106.
173. MAĆKOWIAK HENRYK: Szkolnictwo ostrołęckie w 40-leciu PRL na tle stanu przedwojennego. — Ostrołęka: Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Kuratorium Oświaty i Wychowania w Ostrołęce, s. 59.
174. MAĆKOWIAK-KOSZYKOWSKA MALGORZATA: Szkolnictwo artystyczne Wybrzeża Gdańskiego (1945—1947). *Ziemia Gdań.* nr 146/147 s. 5—14.
175. OŚWIATA ŁÓDZKA W 40-LECIU PRL (zespół red. Jan Antos et al.). — Łódź: Kuratorium Oświaty i Wychowania, Związek Nauczycielstwa Polskiego, Zarząd Okręgu w Łodzi, s. 369, il.
176. PAJĄK KAZIMIERZ: Rola szczecińskiego ośrodka naukowego w rozwoju nauki w Polsce Ludowej w latach 1945—1980. — Poznań: Instytut Historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, 1984, s. 320.

177. PANKO GRAŻYNA: Patroni wrocławskich szkół. W: KALENDARZ WROCLAWSKI. — Wrocław: Towarzystwo Miłośników Wrocławia, s. 270—274, il.
178. POTYRAŁA BOLESŁAW: Szkolnictwo powszechne powiatu oławskiego w okresie przejściowym (1945—1948). *Acta Univ. Wratisl. Hist.*, t. 52, s. 143—169, tab.
179. RACZEK HALINA: Organizacja szkolnictwa zawodowego na Lubelszczyźnie w latach 1949—1956. *Lub. Roczn. Pedagog.* 1984 (wyd. 1985), t. 12, s. 217—224, tab.
180. RUTKOWSKA MARIA: Szkolnictwo i wychowanie. W: WOJEWÓDZTWO CIECHANOWSKIE (kom. red. Daniel Ciok et al.). — Ciechanów: Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe, s. 163—176, tab. — Ciechanowskie Studia i Materiały, nr 24.
181. RYBICKI HIERONIM; Oświata i nauka. W: RYBICKI HIERONIM, ZDROJEWSKA BARBARA, ZDROJEWSKI EUGENIUSZ ZDZISŁAW: Koszalin. Rozwój miasta w Polsce Ludowej. — Poznań: Wydaw. Poznańskie, s. 159—185, tab.
182. SASINOWSKI HENRYK: Kierunki przemian szkolnictwa zawodowego w woj. białostockim a problem kadr kwalifikowanych. *Nauka i Praktyka*, nr 1, s. 81—104, tab.
183. SIEWIERSKI E.: Oświata i kultura. W: KAMIENNA GÓRA. Monografia geograficzno-historyczna miasta i okolic. Pod red. Stanisława Michalkiewicza. — Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 215—234, il. tab. — Monografie Regionalne Dolnego Śląska.
184. SNOCH BOGDAN: Kadra nauczycielska w szkołach podstawowych powiatu lublińskiego w latach 1945—1950. *Prz. Hist.-Ośw.*, nr 1, s. 43—56.
185. SZCZEPANIAK ZDZISŁAW: Oświata. W: ZIĘBICE 1945—1985. Pod red. Zdzisława Szczepaniaka. — Ziębice: Towarzystwo Miłośników Ziemi Ziębickiej, s. 41—47.
186. SZCZYGIEL KAZIMIERZ: Gryfickie szkolnictwo ponadpodstawowe w czterdziestoleciu. *Zesz. Naucz.*, s. 129—150, tab.
187. SZYMANSKI EDWARD: Oświata leszczyńska w 40-lecie PRL. *Prob. Ośw. i Wychow.* 1984, nr 1, s. 5—28, tab.
188. TUREK-KWIATKOWSKA LUCYNA: Oświata i nauka. *Kron. M. Szcz.* 1983 (wyd. 1985), s. 33—43.
189. UCZELNIE WROCLAWIA W XL-LECIOU. 1945—1985. — Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, s. 51.
190. WIELICZKO JERZY: Przestrzenne zróżnicowanie infrastruktury oświatowej w województwie koszalińskim. *Roczn. Koszal.* 1983 (wyd. 1985), nr 19, s. 201—230, tab.
191. ZAWODNA TERESA, JĘDRUCH EDWARD: 40 lat szkolnictwa specjalnego dla dzieci upośledzonych. *Zesz. Naucz.*, s. 116—128, tab.
192. ZIELIŃSKI DAMIAN: Szkolnictwo rolnicze w województwie poznańskim. *Kron. Wielkop.*, nr 4, s. 96—106, tab.

7. OŚWIATA POLONIJNA

193. BROZEK ANDRZEJ: Polskie biblioteki ludowe na emigracji. *Ref. Biul. Bibl. Jag.* 1984/1985, nr 1/2, s. 163—198.
194. DOBRYNIN M.: Polskie szkoły w Litewskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej. *Tł. z ros. Leon Łoś. Kwart. Pedagog.*, nr 1, s. 93—104, tab.
195. DROBNY WŁADYSŁAW: Walka bez oręża. Polskie obozy uniwersyteckie dla internowanych w Szwajcarii w latach 1940—1946. — Warszawa: Państw.

- Wydaw. Naukowe s. 370. — Szczecińskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych, t. 36.
 Rec.: Gogłuska Stanisław, *Za Wolność i Lud* 1985 nr 20 s. 9, II; Krasuski Józef, *Prz. Hist.-Ośw.* 1986 nr 3 s. 373—376.
196. GASZTOLD TADEUSZ; Szkolnictwo polskie w Rumunii 1939—1945. *Stup. Pr. Hum.* 1983 (wyd. 1985) nr 4, s. 79—95, tab.
197. ICKIEWICZ KAZIMIERZ; Rola parafii polskiego duszpasterstwa i szkoły parafialnej wśród Kaszubów ontaryjskich w II połowie XIX wieku. *Stud. Polon.* t. 6, s. 287—294.
198. KANTOWICZ EWA; Szkoła polska w Olsztynie w okresie międzywojennym. *Zesz. Pedagog.* t. 6, s. 207—224, tab.
199. LUDZIŃSKA KRYSZYNA; Szkolnictwo polskie w Wielkiej Brytanii. *Coll. Theol.* fasc. 3, s. 177—183.
200. NADOLNY ANASTAZY; Towarzystwo Pomocy Naukowej im. św. Józefa w Westfalii (1890—1918). *Stud. Polon.* 1983 (wyd. 1985) t. 6, s. 277—285.
201. NADOLNY ANASTAZY; Znaczenie i rola polonijnych instytucji oświatowych na przykładzie Stanów Zjednoczonych AP, Niemiec i W. Brytanii. *Stud. Polon.* 1983 (wyd. 1985) t. 6, s. 181—193.
202. POLONIJNA OSWIATA SZKOLNA I POZASZKOLNA. Wybrane zagadnienia. Praca zbiorowa pod red. Albina Kopruckowniaka i Ryszarda Kuchy. — Lublin: Wydaw. Uczelniane UMCS, s. 306.
203. STEFANOWICZ ZYGMUNT J.; Szkice z życia Polonii Amerykańskiej. — Warszawa: „Epoka”, s. 392. — Wydawnictwa Polonijne, t. 5.
 Rozdz. VIII Oświata polska w Stanach Zjednoczonych, s. 172—191.
- *204. TRELA ELŻBIETA; Edukacja dzieci polskich w Związku Radzieckim w latach 1941—1946. Warszawa 1983 (zob. poz. 227 — 1983, poz. 199 — 1984).
 Rec.: Głowacki Albin, *Kraje Socjal.* 1985 nr 1/4 s. 410—427.
205. TRELA-MAZUR ELŻBIETA; Specyfika działalności kulturalno-oświatowej Związku Patriotów Polskich w ZSRR na Ukrainie. *Zesz. Nauk. WSP Opole Hist.* z. 22, s. 115—129.
206. ZAHRADNIK STANISŁAW; Macierz szkolna w Czechosłowacji. W: POLSKOSCI BASTION. Szkice z przeszłości Macierzy. Praca zbiorowa pod red. Roberta Daniela. — Cieszyn: Macierz Ziemi Cieszyńskiej, s. 133—161.
 zob. też poz.: 123, 211, 429, 443, 459, 473.

III. DZIEJE SZKÓŁ RÓŻNYCH STOPNI

I. SZKOŁY PODSTAWOWE, PRZEDSZKOLA I ZAKŁADY WYCHOWAWCZE

207. ANTCZAK BRONISŁAW TADEUSZ; Z kart kroniki szkolnej (Szkoła Podstawowa nr 2 im. Wł. Broniewskiego w Leżajsku). *Alm. Leżaj.* nr 7, s. 3—15.
208. BIULETYN INFORMACYJNY. Jednodniówka Szkoły Podstawowej nr 14 w Bydgoszczy. — Bydgoszcz: SP nr 14, s. 14.
209. MIKE ANNA, MIZIELIŃSKA LILA; O Przedszkolu Miejskim nr 20 w Szczecinie słów kilka. *Zesz. Naucz.* s. 266—269.
210. SIECIŃSKA HALINA; Józef Zwierzyniecki patronem Szkoły Gminnej w Krobi. *Rocz. Leszcz.* t. 7, s. 346—351, il.
211. SUDER ANDRZEJ; Dzieje polskiej szkoły w Grabinie w latach 1931—39. *Wczoraj Dzisiaj* nr 1/2, s. 95—99.
212. W 20-LECIE OSRODKA SZKOLNO-WYCHOWAWCZEGO DLA DZIECI KALEKICH W POLICACII. *Zesz. Naucz.* s. 153—159.
213. ZIARKOWSKA KRYSZYNA; 65 lat Domu dziecka nr 1 im. Maryny Falskiej w Warszawie. *Kron. Koreszak.* (nr 1), s. 24—26.

2. SZKOŁY ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

214. BEDNARSKI JAN: Z dziejów Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Bartosza Głowackiego. W: OPATÓW. Materiały z sesji 700-lecia miasta. Pod red. Feliksa Kiryka. — Sandomierz: Muzeum Okręgowe, s. 193—202.
215. BLICHARSKI CZESŁAW E.: Historia II-ego Państwowego Gimnazjum im. J. Słowackiego w Tarnopolu (Patron gimnazjum św. Jan Kanty) 1908—1939. — Biskupice, 1983 s. 147.
216. CIESLIK JAN: 40 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Mieszka I w Zawadzkiem. — Opole: Instytut Śląski, s. 137.
217. (CZTERDZIESCI) 40 LAT LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W CZUDCU (1944/45 — 1984/85). Oprac. Marian Złotek. — Czudec: Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika, s. 14.
218. (CZTERDZIEŚĆ) 40-LECIE LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W ŚLAWNIE 1945—1985. Kartki z kroniki szkoły. Zespół red. Franciszek Pawelec et al. — Ślawno: LO, s. 48.
219. GODLEWSKA JANINA: Wileński Instytut Szlachecki (1834—1863). Pamięć Prof. Stanisława Kościalkowskiego. *Rozpr. Dziej. Ośw.* t. 28, s. 103—166, tab.
220. KAŃSKI ANDRZEJ: Gimnazjum Towarzystwa Szkoły Średniej w Gdyni. *Rocz. Gdyni*, 1984 (wyd. 1985) nr 5, s. 171—184, il.
221. KOTEWICZ RYSZARD: 80 lat I Liceum Ogólnokształcącego im. Jarosława Dąbrowskiego w Tomaszowie Mazowieckim. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 99—105, il.
222. KSIĘGA PAMIĄTKOWA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W KOŁOBRZEGU 1945—1985. Kol. red. Stefan Kuna et al. — Kołobrzeg: LOMK, s. 102.
223. KSIĘGA PAMIĄTKOWA I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. STEFANA ZEROMSKIEGO W KIELCACH. Wydana z okazji jubileuszu 260-lecia szkoły. Pod red. Adama Massalskiego i Stefana Różańskiego. — Kielce, LO, s. 163, tab.
224. KWASIBORSKI FRANCISZEK: Przyczynki do dziejów Gimnazjum i Liceum im. Tomaszusa Zana. *Prz. Pruszk.* z. 2, s. 64—71.
225. I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W OPOLU. W 40-lecie szkoły. Pod red. Wiesława Lesiuka. — Opole: Instytut Śląski, s. 192.
226. POWSTANIE I ROZWOJ LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO W WOLBROMIU W LATACH 1945—1985. Oprac. tekstu Zdzisława Adamezyk et al. — Wolbrom: Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugotta, Katowickie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, s. 16.
227. SZKOŁA CHARAKTERÓW. Księga jubileuszowa I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie. Oprac. Józef Świeboda. — Rzeszów: Komitet przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Śl. Konarskiego, s. 455, tab.
- *228. SWIEBODA JÓZEF: Collegium Ressoviense w życiu Polaków 1658—1983. Rzeszów 1983 (zob. poz. 250 — 1983).
Rec.: Szybiak Irena, *Rozpr. Dziej. Ośw.* 1985 t. 20 s. 219—222.
229. WSRÓD ZIELENI I CISOW (przygot. z okazji 40-lecia Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Zeromskiego w Nałęczowie 1944—1984). Zespół red. Wiesława Gozdalska-Dobrowolska, Bożena Kursowa, Stanisław Zawiaślak. — Nałęczów: LO, s. 46, il.
Zob. też poz. 63.

3. SZKOLY ZAWODOWE (podstawowe i średnie)

230. BRZOZOWSKI STANISŁAW: Dzieje Krajowej Szkoły Gospodarstwa Lądowego w latach 1874—1921. (oraz) Bibliografia naukowych prac uczelni. *Stud. Mater. Dziej. Nauki* Ser. B, z. 32, s. 33—82, tab.
231. (CZTERDZIESCI) 40 LAT TECHNIKUM MECHANICZNO-ODLEWNICZEGO W KOŃSKICH (1945—1985). — Końskie: TMO, s. 92.
232. (CZTERDZIESCI) 40 LAT ZESPOŁU SZKÓŁ TECHNICZNO-EKONOMICZNYCH W MYŚLENICACH 1945—1985. Praca zbiorowa. Red. merytoryczna Helena Krauze, Jan Krauze, przy współud. Małgorzaty Kwinty (et al.). — Myślenice: ZST-E, s. 134.
233. (CZTERDZIEŚTO) 40-LECIE ZESPOŁU SZKÓŁ EKONOMICZNYCH CZS (Centralnego Związku Spółdzielni) „Samopomoc Chłopska” im. Komisji Edukacji Narodowej w Szczecinku. Zespół red. Helena Onyszko, Henryka Umiaśtowska. — Szczecinek: ZSE, s. 65.
234. DZIEJE SZKOŁY W LATACH 1945—1982 W KALEJDOSKOPIE HISTORII MIASTA (Aut. Stanisław Kwicień et al.). — Końskie: Komitet Organizacyjny Zjazdu Uczniów i Absolwentów Liceum Ekonomicznego im. gen. Karola Świerczewskiego w Końskich, s. 150, tab. II.
235. JUBILEUSZ SZKOŁY — 35 lat Szkoły Baletowej w Gdańsku w 200-lecie baletu polskiego (oprac. red. Anna Jasińska). — Gdańsk: Krajowa Agencja Wydawnicza, s. 68, (99) tabl. fot.
236. KEMPA EUFEMIA: 20 lat liceum medycznego w Brzeżu. *Szkice Brzeskie* t. 2, s. 65—81, tab.
237. MAŁETA JANUSZ: Z dziejów szkolnictwa obywatelskiego na Opolszczyźnie (Państwowa Szkoła Przysposobienia Przemysłowego nr 32 w Krapkowiecach). *Kwart. Nauz. Opol.* nr 1/2, s. 109—113.
238. MONOGRAFIA MEDYCZNEGO STUDIUM ZAWODOWEGO WYDZIAŁU PIELĘGNIARSKIEGO WE WŁOCŁAWKU 1961—1985. Oprac. Elżbieta Jędrzejak. — Włocławek: MSZ, s. 88.
239. MONOGRAFIA SZKOŁY ZAWODOWEJ IM. M. KONARSKIEGO. — Warszawa: Zespół Szkół Mechanicznych im. Michała Konarskiego, s. 106.
240. POTEMSKI TADEUSZ: 40 lat działalności Państwowej Szkoły Muzycznej w Zabrze. *Kron. M. Zabrze* nr 14, s. 150—158, il.
241. POZNANSKI KAROL: Szkoły im. A. i J. Wetterów w Lublinie (Zespół Szkół Ekonomicznych). — Lublin: Wydaw. Lubelskie, s. 465, tabl. II.
242. WISTUBA HALINA: Średnia szkoła katechetyczna w Archidiecezji Wrocławskiej w latach 1947—1958 według koncepcji i pod kierunkiem Adeli Stefanowicz. *Collq. Salut.* t. 17, s. 343—355.
Zob. też poz. 141.

4. ZAKŁADY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI (z wyjątkiem szkół wyższych)

243. DEREN JADWIGA, MICKIEWICZ MAŁGORZATA: X-lecie Studium Wychowania Przedszkolnego im. Henryka Jordana w Szczecinie. *Zesz. Nauz.* s. 84—115, tab.
244. WITKOWSKA EWA: Podstawy organizacyjne i pedagogiczne Seminarium Nauczycielskiego w Łowiczu w latach 1804—1814. *Rocz. Łódz.* t. 33, s. 85—111.
245. WROCZYŃSKI RYSZARD: Seminarium nauczycielskie i ich wychowankowie na przykładzie Seminarium Nauczycielskiego w Siemnicy. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 29—41.
Zob. też poz.: 29, 107.

E. SZKOLEY WYŻSZE (uład według nazw uczelni)

AKADEMIA EKONOMICZNA W KRAKOWIE

246. SZROMNIK ANDRZEJ: Nauki handlowe w Akademii Ekonomicznej w Krakowie w latach 1950—1984 *Zesz. Nauk. AE Krak.* nr 210, s. 21—48.

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA W KRAKOWIE

247. BOLEWSKI ANDRZEJ, PIERZCHAŁA HENRYK: Martyrologia profesorów Akademii Górniczej w hitlerowskich więzieniach i obozach koncentracyjnych. Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. — Kraków: Wydaw. AGH, s. 160, il.
Rec.: Wójcik Zbigniew, *Kwart. Hist. Nauk* 1980 nr 3/4 s. 304—337.

AKADEMIA MEDYCZNA IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W KRAKOWIE

248. ZARYS DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU PEDIATRII AKADEMII MEDYCZNEJ IMIENIA MIKOŁAJA KOPERNIKA W KRAKOWIE. 1965—1985. — Kraków: AM, s. 21, il.

AKADEMIA MEDYCZNA W BYDGOSZCZY

249. DOMANIEWSKI JAN, SKWIERCZYŃSKA TERESA, KALUŻNY JÓZEF: Starania o utworzenie uczelni medycznej w regionie pomorsko-kujawskim w latach 1946—1971. *Ann. AM Bydg.* t. 1, s. 9—17, il.
Cały tom poświęcony historii uczelni.

AKADEMIA MEDYCZNA W ŁODZI

250. W CZTERDZIESTOLECIE ISTNIENIA. Red. Jan Goldstein, Maciej Pruszczyński. — Łódź: AM, 1984 s. 30.

AKADEMIA ROLNICZA W KRAKOWIE

251. ORMAN ELZBIETA: Archiwum Akademii Rolniczej im. H. Kollątaja w latach 1970—1983. *Zesz. Nauk. AR Krak. Hist. Rol.* z. 7, s. 209—215.
252. OZGA JAN: Proweniencja XIX wiecznego zbioru druków rolniczych Biblioteki Głównej Akademii Rolniczej w Krakowie. *Zesz. Nauk. AR Krak. Hist. Rol.* z. 7, s. 143—150. — W serii: Materiały do Historii Studium Wydziału Rolniczego UJ, Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej w Krakowie.
253. PALASIŃSKI MIECZYSLAW: Rozwój nauki o żywności i jej technologii w Krakowie. *Zesz. Nauk. AR Krak. Hist. Rol.* z. 7, s. 151—158. — W serii: Materiały do Historii Studium Wydziału Rolniczego UJ, Wyższej Szkoły Rolniczej i Akademii Rolniczej.
zob. też poz. 290.

AKADEMIA ROLNICZO-TECHNICZNA W OLSZTYNIE

254. DWUDZIESTOPIĘCIOLECIE WYDZIAŁU GEODEZJI I URZĄDZEŃ ROLNYCH W AKADEMII ROLNICZO-TECHNICZNEJ W OLSZTYNIE. Red. odpowiedz. Mirosław Graliński. — Olsztyn: ART, s. 261.
255. (TRZYDZIESCI PIĘĆ) XXXV lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. — Olsztyn, s. 53.

CHRZESCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA

256. ŁYKO ZACHARIASZ: Chrześcijańska Akademia Teologiczna w aspektach XL-lecia PRL. *Rocz. Teol.* 1984 z. 2, s. 29—46.
257. NIEMCZYK JAN: Słowo wstępne Rektora z okazji jubileuszu XXX-lecia CHAT. *Rocz. Teol.* 1984 z. 2, s. 15—25.

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI

- *258. DZIAŁALNOŚĆ KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO W CZASIE OKUPACJI. Lublin 1983 (zob. poz. 270 — 1983).

Rec.: Gawęda Stanisław, *Stud. Hist.* 1985 z. 1 s. 147—148.

POLITECHNIKA KRAKOWSKA IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI

259. POLITECHNIKA KRAKOWSKA IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI WYDZIAŁ MECHANICZNY 1975—1985. Pod red. Stanisława Muzurkiewicza (wg stanu na dzień 31 marca 1985). — Kraków: PK, s. 98.

POLITECHNIKA ŁÓDZKA

260. (TRZYDZIESCI) XXX lat Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Łódzkiej (Materiały zebrał i oprac. Stefan Przewłocki). — Łódź: PE, s. 32, il.

To samo w jęz. ang. i ros.

POLITECHNIKA POZNAŃSKA

261. POLITECHNIKA POZNAŃSKA. 40 lat SI (Szkoły Inżynierskiej) PP. Oprac. Milada Misiak. — Poznań: Wydaw. PP, s. 40.

To samo w jęz. ang., niem. i ros.

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA

262. KSIĘGA PAMIĄTKOWA PIERWSZYCH SŁUCHACZY POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ roku inauguracyjnego 1945. Kom. red. Kazimierz Banyś (przewod.). Słowo wstępne Jan Kmita. — Wrocław: Wydaw. PW, s. 180, il. Wyd. z okazji Zjazdu w dniu 10 listopada 1985 r.

263. POLITECHNIKA WROCŁAWSKA 1945—1985. — Wrocław: PW, s. 40, fot. Zob. też poz. 207.

POMORSKA AKADEMIA MEDYCZNA

264. CHUDZICKI WALENTY, PAJĄK KAZIMIERZ: Rozwój nauk lekarskich w szczecińskim ośrodku naukowym w latach 1948—1980. *Prz. Zach.* nr 1, s. 135—145, tab.

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

- *265. HASIK JAN, JUSZCZYK JACEK: Dzieje Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej (1919—1979). Poznań 1979 (zob. poz. 306 — 1979, poz. 303 — 1980).

Rec.: Ostrowska Teresa, *Kwart. Hist. Nauki* 1985 nr 2 s. 400—402.

266. PIOTROWSKI BERNARD: Rola Uniwersytetu Poznańskiego w naukowym zagospodarowaniu Ziemi Odzyskanych (1945—1949). *Prz. Zach.* nr 1, s. 76—86.

UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI

267. BANACH ANDRZEJ KAZIMIERZ: Trudne lata. Z powojennych dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Rocz. Kom. Nauk Pedag.* t. 34, s. 19—29.

268. BARCIK MIECZYSLAW: Powszechnie wykłady Uniwersytetu Jagiellońskiego na Opolszczyźnie, Zaolziu i w Słowacji (1927—1928 i 1933—1934). *Zar. Śl.* 1984 nr 3/4, s. 247—262, tab.

269. BARCIK MIECZYSLAW: Udział Uniwersytetu Jagiellońskiego w akcjach społeczno-filantropijnych w latach 1914—1921. *Stud. Hist.* z. 4, s. 577—595.

270. BARYCZ HENRYK: Karta z niedawnych dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego. Arszłowanie prof. Stanisława Kota w r. 1937 w świetle dochoowanej dokumentacji. *Biul. Bibl. Jag.* 1984/1985 nr 1/2, s. 31—62.

271. KAPISZEWSKI ANDRZEJ: Piętnaście lat Szkoły Letniej Kultury i Języka Polskiego w Uniwersytecie Jagiellońskim. *Prz. Polon.* z. 1, s. 105—110.

272. KLIS ANDRZEJ, MAJOREK CZESŁAW: Doktoraty historyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1918—1939. *Prz. Hum.*, nr 3/4, s. 127—139.
273. ŁUKAWSKA ANNA: Skuteczność kształcenia nauczycieli w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1973—1979. *Zesz. Nauk. UJ Pr. Pedagog.* z. 2, s. 31—44.
274. MARMON WACŁAW: Habilitacje historyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1918—1939. *Prz. Hum.*, nr 3/4, s. 141—148, tab.
275. RAKOCZY RENATA: Dzieje weterynarii w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1850—1899. *Stud. Mater. Dziej. Nauki Ser. B* z. 32, s. 3—31.
276. WOJTUSIAK ROMAN J.: Zoopsychologia i etologia zwierząt na Uniwersytecie Jagiellońskim. 60-lecie Zakładu Zoopsychologii i Etologii Zwierząt UJ 1922—1982. — Kraków: UJ, s. 77. — *Varia*, t. 213.
277. ZAWŁOCKA MARIA: Kobiety na wyższych studiach rolniczych w Polsce do 1939 r. Cz. 1 Studia rolnicze kobiet na Uniwersytecie Jagiellońskim. *Zesz. Nauk. AR Krak. Hist. Rol.* z. 7, s. 25—42.
Zob. też poz.: 252, 253, 299.

UNIwersytet Łódzki

278. BARANOWSKI BOHDAN, BARANOWSKI KRZYSZTOF: Pierwsze lata Uniwersytetu Łódzkiego (1945—1949). — Łódź: UL, s. 227. — *Folia Historica*.
279. (CZTERDZIEŚCI) 40 lat fizyki w Uniwersytecie Łódzkim. 1915—1985 (Referaty sesji zorganiz. 22 maja 1985 r.) — Łódź: UL, s. 110.

UNIwersytet Szczeciński

280. MIELCAREK ZOFIA: Droga do Uniwersytetu w Szczecinie. *Prz. Zach.-Pom.* 1984 z. 3/4, s. 7—25, il.
281. MIELCAREK ZOFIA, OWCZAREK BOLESŁAW: Od Pedagogium do Uniwersytetu Szczecińskiego. — Szczecin: „Glob”, s. 216.

UNIwersytet Śląski

282. RATAJCZYK ZOFIA: Instytut Psychologii i studia psychologiczne w Uniwersytecie Śląskim w latach 1974—1984. *Chowanna* z. 4, s. 276—294.

UNIwersytet Warszawski

283. ANNUAL REPORT 1984. Nuclear Physics Laboratory Institute of Experimental Physics Warsaw University. Oprac. Teresa Rząca-Urban, Mirosław Kozłowski. — Warszawa, s. 86.
284. NIKLEWICZÓWNA KRYSZYNA: Oddział Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie 1949—1977. *Z Bad. nad Pol. Ksiąg.* z. 8, s. 5—60.

UNIwersytet Wrocławski

285. ANDRZEJEWSKA JADWIGA: Kształcenie nauczycieli-bibliotekarzy w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. *Prz. Bibl.* z. 2, s. 185—200.
286. DŁUGOSZ JOZEF: Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu 1955—1982 (w liściach). *Ann. Siles.* vol. 14, s. 49—61, il. tab.
287. PIERWSZY ROK SENATU AKADEMICKIEGO UNIwersytetu I POLITECHNIKI WE WROCLAWIU. *Sl. Kwart. Hist. Sobótka* nr 3, s. 349—387.
288. PRZEMOWIENIE SPRAWOZDAWCZE ZA ROK AKADEMICKI 1947/48 I 1948/49 prorektora Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dra Seweryna Wyśloucha w dniu 3 X 1949 r. (wyd. J. Albin). *Sl. Kwart. Hist. Sobótka* nr 3, s. 417—439.
289. SURMAN ZDZISŁAW: Ustrój Uniwersytetu Wrocławskiego w XIX wieku. *Acta Univ. Wratisl. Hist.* t. 46, s. 5—22.
Zob. też poz. 299.

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W BYDGOSZCZY

290. GACKOWSKA DANUTA, GRODZKI EWARYST: Rozwój kierunku wychowania technicznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy. *Zesz. Nauk. WSP Bydg. Stud. Tech.* z. 12, s. 113—122.

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA IM. KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ W KRAKOWIE

291. RAJMAN MARIA: Z działalności Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1980—1983. *Rocz. Nauk. Dydak. WSP Krak. Pr. Biblioteczozn.* z. 3, s. 295—304, tab.

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA IM. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH W OPOLU

292. OPOLSKA ALMA MATER 1950—1985. Fakty i ludzie. Oprac. Stanisław Sławomir Nicieja. — Opole: WSP, s. 118.
Rec.: Janiszewski Krzysztof, *Życie Szkoły Wyższej* 1986 nr 9, s. 161—165; Łomny Zygmunt, *Opole* nr 1, s. 20—22, il.
293. WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA IM. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH W OPOLU, 1950—1985. Oprac. Wanda Matwiejczuk, Alicja Tomalska. — Opole: WSP, s. 41, fot.

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W RZESZOWIE

294. WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA W RZESZOWIE. Powstanie i rozwój 1965—1985. Red. Anna Niewolak-Krzywdą. — Rzeszów: Wydaw. WSP, s. 97, fot.

IV. TEORETYCY WYCHOWANIA I DZIAŁACZE OŚWIATOWI

(układ według nazwisk)

1. ZBIORY ZYCIORYSÓW

295. DUDA JERZY: Zanim powstanie słownik biograficzny. *Kwart. Naucz. Opol.* nr 3/4, s. 143—151.
296. KOWALSKI RYSZARD: Zastużeni dla oświaty rolniczej w latach 1915—1980. Materiały biograficzne. — Poznań: CODK i UPWR, s. 153. — Studia i Materiały. Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr i Upowszechniania Postępu w Rolnictwie.
297. „... LOS JEST PRZESTROGĄ NIE LEGENDA.” Zebrali i komentarzem opatrzył Jan Lipski. — Gdańsk: Towarzystwo Miłośników Ziemi Kociewskiej, 1984 s. 131, fot.
298. MATERIAŁY DO BIOGRAFII PRACOWNIKÓW I WYBITNYCH ABSOLWENTÓW STUDIUM, WYDZIAŁU ROLNICZEGO UJ, WYŻSZEJ SZKOŁY ROLNICZEJ I AKADEMII ROLNICZEJ IM. H. KOŁŁATAJA W KRAKOWIE. *Zesz. Nauk AR Krak. Hist. Rol.* z. 7, s. 159—197.
299. ZYCIORYSY UNIWERSYTECKIE WROCŁAWIA. (Fragm. Albumu Dwudziestolecia Uniwersytetu Wrocławskiego imienia Bolesława Bieruta we Wrocławiu 1945—1965). Oprac. Leonard Smolka. *Sl. Kwart. Hist. Sobótka* nr 3, s. 389—416.

2. SYLWETKI POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁACZY I TEORETYKÓW**BANDURA LUDWIK**

300. WOŁOSZYN STEFAN: Ludwik Bandura (3 IV 1904 — 20 VIII 1984) (Nekr.). *Kwart. Pedag.* nr 1, s. 153—156.

CURZASZCZ EDMUND

301. BORYS WŁODZIMIERZ: Dr Izidor Edmund Chrzyszcz (1898—1939). *Przem. Zap. Hist. Roczn.* 3, s. 233—234.

CWIRKO-GODYCKI MICHAŁ

302. DROZDOWSKI ZBIGNIEW: Michał Ćwirko-Godycki (1901—1980), jego wkład do nauk o kulturze fizycznej. *Roczn. Nauk. AWF Pozn.* 1983 (wyd. 1985) z. 32 s. 3—26.

FALSKI MARIAN

303. KOWOLIK PIOTR: W dziesiątą rocznicę śmierci Mariana Falskiego. *Chowanna* z. 2/3, s. 238—240.

FLEURY WACŁAWA

304. WALENTYNOWICZ MARIA: Praca nauczycielska Wacławy Fleury (1888—1983). *Ruch Pedag.* nr 6, s. 113—118.

GRODECKA HANNA

305. LIBERA ZDZISŁAW: Hanna Grodecka 1882—1974. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4,

GRZEGORZEWSKA MARIA

306. MARIA GRZEGORZEWSKA — pedagog w służbie dzieci niepełnosprawnych. Praca zbiorowa pod red. Ewy Zabczyńskiej. — Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, s. 246, il. Bibliogr. s. 232—245.

HAHN HENRYK

307. PACULT RYSZARD: Henryk Hahn — dyrektor Uniwersytetu Ludowego w Większychach (Nekr.). *Szkice Kędzierz.-Koziel.* t. 1, s. 229—233, il.

HOFFMANOWA KLEMENTYNA

308. DZIEJE I BIOGRAFIA PATRONKI SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 1 W TARNOWIE. — Tarnów: Szkoła Podstawowa nr 1, s. 15.

JAKIEL ALBIN

309. GALANT JOZEF, GANKO WŁADYSŁAW: Albin Jakiel — pedagog, uczo-ny, działacz społeczny. Zarys biograficzny. — Warszawa: Instytut Kształce-nia Nauczycieli, s. 88.

JEZIERSKI FELIKS

310. LEPIANKA JOZEF: Rola nauczyciela w życiu społecznym narodu w koncepcji Feliksa Jezierskiego (1817—1901). *Pr. Inst. Nauk. Spół. WSi Koszal.* z. 5, s. 118—135.

JĘDRZEJEWSKI MIECZYSLAW

311. DUKACZEWSKI EDWARD JACEK: Mieczysław Jędrzejewski (1904—1967). *Szk. Spec.* nr 1, s. 16—22.

KAMIŃSKI ALEKSANDER

312. KAMIŃSKI ALEKSANDER: Samorząd młodzieży jako metoda wychowaw-cza. Wyd. 4. (Posł. Ryszard Wrocławski). — Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, s. 271.
Wyd. 1 — 1965, wyd. 2 — 1965, wyd. 3 — 1973.

KMCIKIEWICZ ANTONI

313. MALICKI WIESŁAW, NOWACZKIEWICZ NORBERT: By służyć tej ziemi... *Kwart. Naucz. Opol.* nr 1/2, s. 168—172, il.

KOPCZYNSKI ONUFRY

314. STASIEWICZ-JASIUKOWA IRENA: Onufry Kopczyński — członek zwyczajny Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych. *Kwart. Hist. Nauki* nr 4, s. 585—607, il.
Zob. też poz. 42.

KORCZAK JANUSZ

315. DĘBNICKI KAZIMIERZ: Korczak z bliska. — Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, s. 175.
Rec: Klukowski Bogdan, *Nowe Książki* 1980 nr 11 s. 100—100; Koźniewski Kazimierz, *Polityka* 1953 nr 33 s. 8.
316. IDEE PEDAGOGICZNE JANUSZA KORCZAKA A POSZUKIWANIA INNOWACYJNE W ROŻNYCH KRAJACH. Materiały z międzynarodowej narady ekspertów. Red. nauk. Aleksander Lewin. Oprac. mater. Daniela Rusakowska. — Warszawa: Instytut Badań Pedagogicznych, s. 287.
317. JUNDZIEL IRENA: Opieka nad dzieckiem w Polsce w świetle idei Janusza Korczaka. *Ruch Pedag.* nr 1, s. 21—33.
318. KORCZAK JANUSZ: Pisma wybrane. Wybór Aleksander Lewin. Wyd. 2 — Warszawa: „Nasza Księgarnia”,
T. 3 s. 431.
Wyd. 1 — 1976, Zwiastuje nr 4: Janusz Korczak. Opracowania i dokumenty naukowe. Zebrał i oprac. Maria Folkowska (et al.) s. 56.
319. KRONIKA KORCZAKOWSKA. Wyd. Międzynarodowe Słownictwo im. Janusza Korczaka. Warszawa (nr 1—4).
320. REIFENRATH BRUNO H.: Janusz Korczak und die reformpädagogische Bewegung. *Paidela* t. 12, s. 279—300.

KULPA JAN

321. CHYMIUK MARIA: Zasłużony nauczyciel PRL — prof. dr hab. Jan Kulpa (Nekr.). *Prz. Ośw.-Wychow.* nr 2, s. 74—76.

KUPISIEWICZ CZESŁAW

322. (J. N.): Jubileusz profesora Czesława Kupisiewicza. *Ośw. Doros.* nr 1, s. 49—50.

LIGON STANISŁAW

323. FAZAN MIROSLAW: Stanisław Ligoń 1879—1954. W: *SLĄSKIE PORTRETY*. — Katowice: Krajowa Agencja Wydawnicza, s. 119—140.

LUTOMSKI ZBIGNIEW

324. LUKOMSKI ALFRED: Zbigniew Lutomski (1914—1985) (Nekr.). *Szk. Spec.* nr 4/5, s. 330.

MACHNIKOWSKI SYLWESTER

325. HALEC MALGORZATA: Spotkanie ku czci Sylwestra Machnikowskiego (1903—1939). *Rocz. Leszcz.* t. 7, s. 355—360, il.
326. JĘDRAS STANISŁAW: Wspomnienie o profesorze Sylwestrze Machnikowskim. *Probl. Ośw. i Wychow.* 1981 nr 1, s. 82—84.

MANCZARSKI ALEKSANDER

327. NUROWSKI EUGENIUSZ: Aleksander Manczarski (1863—1916). *Szk. Spec.* nr 4/5, s. 283—290.

MARYLSKI ANTONI

328. BENDYCH EWA: Antoni Marylski (1894—1973). *Szk. Spec.* nr 3, s. 185—192.

MYŚLIBORSKI-WOŁOWSKI STANISŁAW

329. LATUSZYŃSKI WŁADYSŁAW: Dr Stanisław Myśluborski-Wołowski (1919—1983) (Nekr.). *Rocz. Grudz.* t. 9, s. 265—271, il.

PETER MARIA

330. BINCZYCKA JADWIGA: Wspomnienie o Marii Peter. *Chowanna* z. 2/3, s. 235—238.

POCHANKE HENRYK

331. FREJMAN MIROSLAW: Zamiast dedykacji. *Prz. Ośw.-Wychow.* nr 4, s. 5—7.

POLACZKÓWNA MARIA

332. LOSOWSKI JANUSZ: Uwagi na marginesie biogramu Marii Polaczkówny. *Przemys. Zap. Hist. Rocz.* 3, s. 211—220.
Dot. biogramu w „Polskim Słowniku Biograficznym” T. 27 s. 269.

POLNY ROMAN

333. SOKOŁOWSKI RYSZARD: O jubilecie. *Prz. Ośw.-Wychow.* nr 4 s. 25—26.

PRUSS PIOTR

334. UTNIK WŁADYSŁAWA: 40 lat w służbie dzieciom. *Szk. Spec.* nr 2, s. 114—116.

SALA WŁADYSŁAW

335. KOTULSKA DANUTA: Władysław Sala — oświatowiec i społecznik. *Ośw. Doros.* nr 3, s. 173—175.

SOLARZ IGNACY

*336. TUROS LUCJAN: Patrząc szeroko i daleko. Warszawa 1983 (zob. poz. 363 — 1983).

Rec.: Mały Jan Poznań, *Probl. Ośw. na Wsi* 1985 nr 4 s. 296—299; Skibińska Ewa, *Ośw. Doros.* 1985 nr 1 s. 37—39.

*337. WSPOMNIENIA O IGNACYM SOLARZU „CHRZEŚCIANYM”. Warszawa 1983 (zob. poz. 364 — 1983, poz. 357 — 1984).

Rec.: Kuczyński Antoni, *Lud* 1985 t. 60 s. 352—356.

SZCZECHURA TOMASZ

338. PILCH TADEUSZ, STĄSKIEWICZ DANUTA: Tomasz Szczechura 1900—1982 (oraz) Bibliografia prac... *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 295—299, il.

SZTUBA ZYGMUNT

339. PESTKA STANISŁAW: Zygmunt Sztuba (1912—1980) (Nekr.). *Rocz. Elb.* t. 10, s. 337—338, il.

ŚWIĄTEK FELIKS

340. DZIKOWSKI ZDZISŁAW: Feliks Świątek — nauczyciel i patriota. *Karta Groni* nr 13, s. 260—262.

TRZEBIĄTOWSKI KLEMENS

341. KUBIK KAZIMIERZ: Klemens Zmuda Trzebiatowski, 1913—1984. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 57—62, il.

TULODZIECKA ANIELA

342. MICHAŁKIEWICZ TOMASZ: O Anieli Tulodzieckiej (1853—1932) zasłużonej Wielkopolance na podstawie wspomnień i pamiątek rodzinnych. *Kron. M. Pozn.* nr 3, s. 47—55, il.

TWORKOWSKA-SZYMAŃSKA JANINA

343. GRONOSTAJSKA JADWIGA: Janina Tworkowska-Szymańska (1899—1979). *Rocz. Podhal.* t. 3, s. 403—409, il.

WAWRZYNOWSKI MICHAŁ

344. CHOMCZYŃSKA MAGDALENA: Michał Wawrzynowski (1890—1943). *Szk. Spec.* nr 2, s. 108—113.

WIĘCKOWSKA HELENA

345. BAR-SWIĘCI IRENA: Wspomnienie o prof. dr Helenie Więckowskiej. *Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Biblioteczozn.* z. 3, s. 305—320.

WOJCIECHOWSKI JAN

346. ZAWODNA TERESA: Jan Wojciechowski. *Zesz. Naucz.* s. 151—152.

WOJCIECHOWSKI KAZIMIERZ

347. NOWAK JADWIGA: Jubileusz profesora Kazimierza Wojciechowskiego. *Ośw. Doros.* nr 6, s. 371—373.

WOJTISZEK JANINA

348. NALEWKA ZOFIA: Wspomnienie o Janinie Wojtiszek. *Chowanna* z. 2/3, s. 233—235.

WUTTKE GUSTAW

349. GUSTAW WUTTKE. W X-lecie śmierci — szkice i wspomnienia. Materiały Sesji Naukowej poświęconej pamięci Gustawa Wuttkego, 26 października 1985 r. (Kom. red. Aniela Chałubińska, Jadwiga Michalezyk, Józef Wojtanowicz). — Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, s. 60.

ZARAŃSKI STANISŁAW

350. KLIS ANDRZEJ: U podstaw polskiej teorii nauczania początkowego w Galicji. Stanisław Zarański (1817—1889). *Rocz. Komis. Nauk Pedag.* t. 34, s. 5—18.

ZAREMBA JAN KAZIMIERZ

351. PAWŁOWICZOWA MARIA: Wspomnienie o Profesorze Janie Kazimierzu Zarembie. *Zar. Śl.* nr 1/2, s. 91—98.

ZĄBEK STANISŁAW

352. KUR WACŁAW: Stanisław Ząbek. (1938—1984) (Nekr.). *Szk. Spec.* nr 3, s. 236.

V. DZIEJE OŚWIATY POZASZKOLNEJ

I. OŚWIATA DOROSŁYCH

353. ALEKSANDER TADEUSZ: Tradycje domów kultury w Polsce. *Ziemia Gdań.* nr 144/145, s. 5—22.

354. HELLWIG JAN: Kształcenie i dokształcanie zawodowe (na przykładzie Wojewódzkiego Zakładu Szkolenia Spółdzielni Pracy „Oświata” w Poznaniu w latach 1957—1975). *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 76—92, tab.
355. KUBIN JERZY: Upowszechnianie wiedzy ogólnej w polskiej oświacie pozaszkolnej w latach siedemdziesiątych. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 1, s. 9—23, tab.
- *356. MAZIARZ CZESŁAW, NOWAK JADWIGA, WOJCIECHOWSKI KAZIMIERZ: Z dziejów oświaty dorosłych w Polsce. Warszawa 1984 (zob. poz. 376—1984).
Rec.: Rączkowska Mirosława, *Ośw. Doros.* 1985 nr 2 s. 124—125.
357. MICHAŁOWSKA BOŻENA: Domy i kluby kultury w województwie gdańskim. *Ziemia Gdań.* nr 144/145, s. 23—35.
358. NOWAK KAZIMIERZ: Krakowskie Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego. *Stud. Hist.* z. 1, s. 93—107.
359. ORSZULIK BOLESŁAW: Działalność kulturalno-oświatowa. W: POLSKO-SCI BASTION. Szkice z przeszłości Macierzy. Praca zbiorowa pod red. Roberta Daniela. — Cieszyń: Macierz Ziemi Cieszyńskiej, s. 94—132, il.
Rozdz. V. W okresie Polski Ludowej (1945—1983) (aut.) Antoni Zajęc.
360. POPLAWSKI FELIKS: Polski uniwersytet ludowy. — Warszawa: Wydaw. Spółdzielcze, s. 147.
Rec.: Aleksander Tadeusz, *Ośw. Doros.* 1986 nr 7 s. 442—444; Radziejewicz Julian, *Probl. Ośw. na Wsi* 1986 nr 4 s. 250—252.
361. SŁOMSKI MIECZYSLAW: Działalność Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Wiedzy Powszechnej we Włocławku w latach 1975—1982. *Ziem. Kuj.* t. 7, s. 250—261.
362. SOLARZOWA ZOFIA: Mój pamiętnik. (Wyd. 2). — Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, s. 439, tab.
Wyd. 1 Spółdzielnia — 1973.
Rec.: Ryzuniewicz Kinga, *Kontrasty* 1986 nr 10 s. 39—40.
- *363. STOPIŃSKA-PAJĄK AGNIESZKA: Świłlice w województwie śląskim w latach 1922—1939. Katowice 1983 (zob. poz. 390 — 1983).
Rec.: Żywot Władysław Jacek, *Zar. Śl.* 1983 nr 1/2 s. 130—135.
364. SUCHY STANISŁAW: Kształcenie dorosłych w Polsce. — Warszawa: Instytut Wydaw. Związków Zawodowych, s. 182.
365. SZURMIŃSKI JERZY: Szkolnictwo dla pracujących w ostatnim roku Narodowego Planu Społeczno-Gospodarczego. *Ośw. Doros.* nr 2 s. 82—87, tab.
Zob. też poz.: 79, 372.

2. BIBLIOTEKI

366. BERNARD JULIUSZ: Biblioteka Miejska. W: KALENDARZ WROCLAWSKI. — Wrocław: Towarzystwo Miłośników Wrocławia, s. 246—248, il.
367. BERNARD JULIUSZ: 40 lat bibliotek publicznych w województwie wrocławskim. W: MATERIAŁY NA SESJĘ 40 LAT WROCLAWSKICH BIBLIOTEK. Wrocław 6 maja 1985. — Wrocław: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, s. 16.
368. BERNARD JULIUSZ: Rozwój Biblioteki Miejskiej we Wrocławiu w latach 1945—1954. — Wrocław: WIMBP, s. 107. — Prace Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu.
- *369. BIBLIOTEKI WIELKOPOLSKI. Poznań 1983. (zob. poz. 397 — 1983).
Rec.: Łojko Jerzy, *Nurt* 1983 nr 5 s. 35.
370. FABER ANNA: Funkcjonowanie bibliotek w szkołach podstawowych dzielnicy Krowodrza w latach 1982—1983. *Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Biblioteczozn.* z. 3 s. 161—191, tab.
371. GUSTOLEK ALEKSANDRA: Działalność bibliotek pedagogicznych w województwie szczecińskim. *Zesz. Naucz.* s. 50—64, tab.

372. KABZIŃSKI KRZYSZTOF: Funkcja społeczno-wychowawcza i oświatowa Towarzystwa Czytelni Ludowych (1880—1939). — Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 219. — Polska Akademia Nauk, Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki, Zakład Dziejów Oświaty, Monografie z Dziejów Oświaty, t. 29.
Rec.: Kosmanowa Bogumiła, *Nowe Książki* 1986 nr 7/8 s. 125—126; Łatacz Ewa, *Ośw. Doros.* 1936 nr 2 s. 124—125.
373. KOSMANOWA BOGUMIŁA: Przegląd badań nad dziejami bibliotek w Wielkim Księstwie Poznańskim, *Stud. Mater. Dziej. Wielkop.* t. 16, z. 1, s. 73—91.
374. KOSMANOWA BOGUMIŁA: Tradycje czytelnicze na ziemi śródzkiej. W: MATERIAŁY WYDANE Z OKAZJI 40-LECIA BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ MIASTA I GMINY IM. RYSZARDA BERWIŃSKIEGO W ŚRODZIE WLKP. — Środa Wlkp.: BPMiG, s. 23.
375. KRET MALGORZATA: Sprawozdanie Zarządu Głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej jako źródło do badań bibliologicznych, *Stud. o Książ.* t. 15, s. 125—141, tab.
376. KUBÓW STEFAN: 40 lat bibliotek naukowych we Wrocławiu: W: MATERIAŁY NA SESJĘ 40 LAT WROCŁAWSKICH BIBLIOTEK. Wrocław 6 maja 1985. — Wrocław: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, s. 11.
377. MAŁECZYŃSKA KAZIMIERA: Dzieje bibliotek w Polsce. Polska przedzoborowa. *Prz. Bibl.* z. 3/4, s. 383—400.
378. MAŁYSIAK HELENA: Dzieje Biblioteki Branickich i Tarnowskich w Suchej, *Karta Groni* nr 13, s. 128—144.
379. MARCINIAK RYSZARD, MEŻYŃSKI ANDRZEJ: Polskie biblioteki wielkoziemiańskie (rodowe, ordynackie i fundacyjne) w okresie zaborów. Stan i postulaty badawcze. Cz. 1. *Stud. o Książ.* t. 15, s. 191—210.
380. OSTROWSKI HENRYK: Rozwój bibliotek publicznych i czytelnictwa w Kłuczborskiem w latach 1946—1979. *Szkice Kłuczb.* t. 3, s. 232—247, tab.
381. (PIĘCDZIESIĄT) 50 LAT BIBLIOTEKI NARODOWEJ W WARSZAWIE 1928—1978. Kom. red. przewod. Witold Stankiewicz. — Warszawa: Bibl. Nar., 1984, s. 361.
Rec.: Gaca-Dąbrowska Zofia, *Prz. Bibl.* 1976 z. 1 s. 83—86; Nowak Piotr, *Stud. o Książ.* 1986 t. 16 s. 320—331.
382. RYL JADWIGA: Biblioteka Katedralna w Gnieźnie w latach 1650—1975. *Arch. Bibl. Muz.* t. 51, s. 117—281, il. tab.
383. SEKULSKI JERZY: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida w Elblągu w latach 1980—1982. *Rocz. Elb.* t. 10, s. 298—310, il. tab.
384. SZOCKI JÓZEF: Z problemów wiejskich bibliotek publicznych Dolnego Śląska w latach 1915—1979. *Rocz. Dolnośl.* t. 9, s. 199—216.
385. SZPURKA MARIA: 35 lat działalności bibliotek publicznych na terenie gminy Krobia. *Rocz. Leszcz.* t. 7, s. 361—366, il.
386. URBANSKA BOŻENA: Biblioteka śródzka i jej historia: W: MATERIAŁY WYDANE Z OKAZJI 40-LECIA BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ MIASTA I GMINY IM. RYSZARDA BERWIŃSKIEGO W ŚRODZIE WLKP. — Środa Wlkp.: BPMiG, s. 13.
387. WARDA KAZIMIERZ: Inwentarze bibliotek klasztornych jako źródło do dziejów książki polskiej w XIX w. *Stud. o Książ.* t. 15, s. 115—124.
388. WARDA KAZIMIERZ: Źródła do dziejów bibliotek w zbiorach Seminarium Duchownego w Sandomierzu. *Z Bad. nad Pol. Książ.* z. 8, s. 87—103.
389. WRONA GRAŻYNA: Krakowskie biblioteki naukowe w latach 1918—1939 (Szkie informacyjny). *Rocz. Nauk.-Dydak. WSP Krak. Pr. Bibliotecz.* z. 3, s. 23—59.

390. Z DZIEJÓW UDOSTĘPNIANIA KSIĄŻKI W POLSCE W OKRESIE ZABORÓW. Studia i materiały. Pod red. Kazimierzy Maleczyńskiej. — Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 255. — *Acta Universitatis Wratislaviensis*, nr 673, Bibliotekoznawstwo, 11.
Zob. też poz.: 66, 193, 204, 205, 286, 291.

VI. DZIEJE RUCHU NAUCZYCIELSKIEGO

I. OPRACOWANIA OGÓLNE I MONOGRAFICZNE

391. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO W 40-LECIU PRL W KALISZU (Całość oprac. Józefa Janczewska, Józef Piliński, Władysław Sokół). — Kalisz: ZNP, s. 16.
392. FILIPOWICZ FRANCISZEK: Początek nauczycielskiego ruchu zawodowego w Polsce. *Naucz. i Wychow.* nr 5/6, s. 3—14.
393. GRZYWNA JOZEF: Wkład ZNP w rozwój oświaty pozaszkolnej w latach 1919—1939. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 247—266, tab.
394. HELLWIG JAN: Stanowisko Związku wobec problemu akademizacji kształcenia nauczycieli. *Naucz. i Wychow.* nr 5/6, s. 29—36.
395. HELLWIG JAN: Wkład Związku Nauczycielstwa Polskiego w rozwój systemu kształcenia, dokształcania i doskonalenia nauczycieli. W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 131—142.
396. LUCZYŃSKA BARBARA: Krakowskie Kolo TNSW wobec problemów nauczycielskich 1884—1918. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 267—294, tab.
397. MACKOWIAK HENRYK: Działalność związkowa i oświatowa nauczycieli Kurpiowszczyzny w latach 1918—1939. — Ostrołęka: Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Stacja Naukowa w Ostrołęce, s. 36.
398. MAUERSBERG STANISŁAW: Orientacje ideologiczne w ruchu nauczycielskim w Polsce w latach 1918—1939. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 183—202.
399. MIĄSO JOZEF: Związki nauczycielskie i naukowy ruch pedagogiczny. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 203—213.
400. PIŁAT KAZIMIERZ: Odrodzony Związek Nauczycielstwa Polskiego: W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 52—60.
401. PODGORSKA EUGENIA: Początki zawodowego ruchu nauczycielskiego jako problem badawczy. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 215—227.
402. WOJCIECHOWSKI KAZIMIERZ: Koncepcje oświatowe ZNP. *Naucz. i Wych.* nr 5/6, s. 15—28.
403. WOJCIECHOWSKI KAZIMIERZ: Z perspektywy 80 lat. W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 23—37.
404. WOJCIECHOWSKI KAZIMIERZ: Związek Nauczycielstwa Polskiego. 1905—1985. Cz. 1—3. *Zesz. Hist. Głosu Naucz.* nr 66—68.
405. WOJTYŃSKI WACŁAW: Postępowa koncepcje oświatowe w programach Związku Nauczycielstwa Polskiego. W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 121—131.
406. WOJTYŃSKI WACŁAW: Związek Nauczycielstwa Polskiego w czterdziestolecu PRL. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 137—182.
407. WOŁOŻYŃ STEFAN: Związkowy ruch nauczycielski wobec kształcenia i doskonalenia nauczycieli (Kartki z przeszłości). *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4, 349—364.

408. WROCZYŃSKI RYSZARD: W 80 rocznicę Zjazdu w Piłaszkuwie (Związek Nauczycieli Ludowych), *Prz. Hist.-Ośw.* nr 2, s. 131—135.
409. ZACIURA JAN: Problemy edukacji narodowej w programie i działalności ZNP w latach 1983—1986. W: KALENDARZ NAUCZYCIELSKI. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 143—150.
410. ŻURAWSKI STEFAN: Powstanie i rozwój organizacyjny Związku Nauczycielstwa Polskiego na Pomorzu Środkowym w latach 1945—1973. *Stup. Pr. Hum.* 1983 (wyd. 1985) nr 4, s. 33—48.

2. PAMIĘTNIKI NAUCZYCIELI

411. BOHATKIEWICZ JÓZEF: Ze stolkiem po wiedzę. *Zesz. Naucz.* s. 235—241.
412. DOBROMILSKA MARIA: Pejzaż mojej młodości. *Zesz. Naucz.* s. 242—252.
413. DOWLAŚ WERONIKA: To już 27 lat. *Zesz. Naucz.* s. 270—272.
414. FRANK CEZARY: Garść wspomnień o powrocie z obczyzny do kraju w 1945 roku. *Kwart. Naucz. Opol.* nr 1/2, s. 173—182.
415. GLIŃSKA-MAKAREWICZ JANINA: Wspomnienia z pracy nauczycielskiej. *Zesz. Naucz.* s. 253—258.
416. KNASIAK EDMUND: Spojrzenie wstecz. *Zesz. Naucz.* s. 273—287.
417. MILKOWSKA HALINA: Kochać młodzież, kochać swoją pracę (Wspomnienia emerytowanej nauczycielki). *Zesz. Naucz.* s. 259—265.
418. OBUCHOWSKA-PYSIOWA HONORATA: Książka i karabin. — Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, s. 150.
419. WSPOMNIENIA Z TAJNEGO NAUCZANIA W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ w konkursach historycznych ZNP. Wybór i oprac. Wiesław Theiss. *Prz. Hist.-Ośw.* nr 3/4, s. 419—471.
Radomski Jan: Goleśki, wspomnienie z okresu wojny i okupacji hitlerowskiej 1939—1945 dyrektora Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Karola Stanisława Leszczyńskiego w Ostrołęce; Cergowska Genowefa: Wspomnienie z tajnych kompletów Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie; Majchrowska-Nowałk Alina: W tajnych kompletach SS Zmartwychwstańców w Warszawie; Perzyńska Izabela: Moje wspomnienie z tajnego nauczania w okresie okupacji hitlerowskiej; Chrzanińska Barbara: Wspomnienie... „Ogrodniczki”; Kowalewska Helena: Tajne nauczanie w Płocku.
420. ZIENTARA-MALEWSKA MARIA: Wspomnienia nauczycielki spod znaku Rodła. Oprac. i wstępem poprzedził Bolesław Grześ. — Warszawa: Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, s. 173, il.
Rec.: Dobrzycki Wiesław, *Nowe Książki* 1985 nr 5 s. 117—119.
Zob. też poz. 302.

VII. Z ŻYCIA I DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACJI MŁODZIEŻOWYCH

421. ABRAMOWICZ JAN: Prace przygotowawcze do powołania ZMP w wojsku. *Łódź. Zesz. Hist.* 1985 z. 2, s. 86—100, tab.
422. APPELT MARIA, WISNIEWSKA MARTA, WOJTASIK KAZIMIERA: Drużyna „Żab”, trzynasta Żeglarska Drużyna Harcerzy w Poznaniu (1925—1960). — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 90 — Zeszyty Historyczne Harcerstwa. Monografie Historyczne Szczepów i Drużyn, 1.
423. BIEDRON TOMASZ: Działalność polityczna młodzieży socjalistycznej w krakowskich wyższych uczelniach w latach 1945—1948. *Zesz. Nauk. AGH Zag. Spół.-Filoz.* 1984 (wyd. 1985) z. 26, s. 95—117, tab.
424. BIEDRON TOMASZ: Organizacje studenckie młodzieży wiejskiej w Krakowie w latach 1945—1948. *Stud. Hist.* z. 4, s. 607—625, tab.

425. BLĄZEJEWSKI WACŁAW: Z dziejów harcerstwa polskiego (1910—1939). Przedm. Olgierd Fietkiewicz. Wyd. I powojenne. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza s. 415, 92, tab.
Wyd. przedwojenne — 1933, 1935 pl. Historia harcerstwa polskiego.
Rec.: Masalski Adam, Rembalski Andrzej, *Harcerstwo* 1986 nr II s. 42—43.
426. BUGDAŁSKI CZESŁAW: Miejsce i rola Związku Młodzieży Socjalistycznej w życiu społeczno-gospodarczym kraju. *Trad. i Współ. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 51—64.
427. BY POLSKA UMIAŁA ZNOW ŻYĆ. Wybór i oprac. Andrzej Woltanowski. — Warszawa: „Polonia”, s. 33.
428. CHONIAWKO ANDRZEJ: Związek Młodzieży Wiejskiej w Wielkopolsce 1957—1976. Podstawowe fakty i dane statystyczne. — Poznań: Międzywojewódzka Szkoła Aktywu Zarządu Głównego Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej, 1984 s. 171.
- *429. DASZKIEWICZ ROBERT KAZIMIERZ: Harcerstwo polskie poza granicami kraju od zarania do 1930 roku w relacjach i dokumentach. Lublin 1983 (zob. poz. 424 — 1983). emwpyemy
Rec.: Radzicki Tadeusz, *Młodz. Kult. Wieś* 1985 z. 5 s. 107—109.
430. DERDA JOZEF: 6 Poznańska Drużyna Skautowa i Lotnicza Drużyna Harcerzy 1912—1982. — Poznań: ZHP KCP — Sprawozdania Komisji Historycznej, Związek Harcerstwa Polskiego Komenda Chorągwi Poznańskiej im. Powstańców Wielkopolskich 1918/1919, Seria 1. Monografie, z. 7.
Cz. 1: 1912—1944, s. 75, fot.
- *431. ERGETOWSKI RYSZARD: Studenckie organizacje Polaków na Uniwersytecie Lipskim w latach 1872—1919. Wrocław 1982 (zob. poz. 309 — 1982).
Rec.: Molik Witold, *Prz. Zach.* 1983 nr 1 s. 163—168; Wierzechowski Szezeban, *Zap. Hist.* 1985 z. 2 s. 127—139; Zielińska Krzysztof, *Prz. Polon.* 1985 z. 3 s. 133—135
432. GENEZA HARCERSTWA. Wybór i oprac. Marian Miszezuk. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 114. — *Zeszyty Historyczne Harcerstwa Materiały Źródłowe*, nr 1.
433. GROMADKA LUBOMIR: Kronika ważniejszych wydarzeń z historii polskiego postępowego i rewolucyjnego ruchu młodzieżowego na terenie Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego w latach 1951—1953. *Trad. i Współ. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 115—142.
434. GRYGO EDWARD: Ideowopolityczna działalność Związku Młodzieży Socjalistycznej w środowisku młodzieży akademickiej po II Krajowym Zjeździe ZMS. *Zesz. Nauk. PBiałost. Nauki Społ.-Polit.* nr 6, s. 105—118.
435. HARCERKI 1939—1945. Relacje — pamiętniki. Wybór i oprac. Krystyny Wyczańskiej przy współpracy Zofii Florezak, Danuty Januszajtis-Polceiowej i Anny Szolc. — Warszawa: Państw. Wydaw. Naukowe, s. 812.
Rec.: Wiśniewska Maria, *Kron. Warsz.* 1986 nr 1/2 s. 213—216.
436. HELLWIG JAN: Powstanie i rozwój działalności ideowo-wychowawczej Powstającej Organizacji „Służba Polsce” w Bydgoszczy i województwie bydgoskim. *Z Dziej. Ruchu Młodz.* nr 9, s. 113—135.
437. HILLEBRANDT BOGDAN: Konspiracja młodzieży w okupowanej Polsce. — Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza, s. 347.
Rec.: Dymek Zenon, *Pokolenia* 1968 nr 7 s. 133—136; Hirszt Zbigniew Jerzy, *Z Pola Walki* 1956 nr 4 s. 181—186.
438. HILLEBRANDT BOGDAN: Sytuacja w ruchu młodzieżowym w Polsce w latach 1980—1982. *Stud. Społ.-Polit.* z. 2, s. 49—71.
439. JANIK KRZYSZTOF: Ruch młodzieżowy u progu lat osiemdziesiątych — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 94.
440. JAKUBOWSKI ZBIGNIEW: Z dziejów partii robotniczych i organizacji młodzieżowych w regionie kaliskim (1945—1948). *Rocz. Kalis.* t. 18, s. 155—187.

441. JAROS TADEUSZ: Harcerstwo pruszkowskie w latach międzywojennych (1921—1939). *Prz. Pruszk.* z. 1, s. 1—36, il.
442. KACZMAREK ZYGMUNT: Organizacje młodzieżowe na wsi w południowo-zachodniej Wielkopolsce (1918—1939). *Rocz. Leszcz.* t. 7, s. 155—183, tab.
443. KANTYKA JAN: Udział demokratycznych organizacji młodzieżowych w kształtowaniu władzy ludowej. *Trad. i Wspól. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 5—30.
444. KANTYKA ZBIGNIEW: Związek Młodzieży Polskiej w środowisku młodzieży szkolnej i akademickiej w województwie katowickim (1948—1956). *Trad. i Wspól. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 90—111, tab.
445. KAPALA ZBIGNIEW: Hufiec szkolny Związku Harcerstwa Polskiego w Niemczech przy Prywatnym Gimnazjum Polskim w Bytomiu. *Mag. Byt.* 1984 nr 6, s. 175—185, tab.
- *446. KIEWICZ ADAM: Dolnośląskie harcerstwo w latach 1945—1975. Wrocław 1982 (zob. poz. 320 — 1982, poz. 448 — 1983).
Rec.: Bracińska Gabriela, *Z Dziej. Ruchu Młodz.* 1985 z. 9 s. 193—196.
447. KIEWICZ ADAM: Związek Harcerstwa Polskiego w polskim ruchu młodzieżowym w latach 1956—1976. Stenogram wykładu. — Oleśnica: CSiZ ZHP, s. 44. — Biblioteczka Programowo-Metodyczna. Związek Harcerstwa Polskiego. Centralna Szkoła Instruktorów Zuchowych im. Janusza Korczaka. Do użytku wew.
448. KOŚCIŃSKI PIOTR: Prasa Związku Młodzieży Demokratycznej w latach 1945—1948. *Zesz. Hist.-Polit. SD* z. 4, s. 71—87.
449. LECHOWSKI STANISŁAW: Powstanie Związku Młodzieży Socjalistycznej w Polsce. *Stud. Mater. WSP Ziel. Góra Hist.* z. 1, s. 59—77.
450. LIS MICHAŁ: Wychowanie patriotyczne w programie Związku Harcerstwa Polskiego w Niemczech. *Stud. Sl.* t. 44, s. 225—236.
- *451. MIOUCHOWSKA MARIA: Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej 1912—1928. Warszawa 1984 (zob. poz. 444 — 1984).
Rec.: Tomaszewski Edmund, *Rocznik Hist. Ruchu Młodzieżowego* 1985 s. 227—229.
452. MÓJ DOM NAD ODRA. Pamiętniki i wspomnienia członków organizacji młodzieżowych Ziemi Lubuskiej. Wybór i oprac. Alfred Siatecki. — Zielona Góra: Lubuskie Towarzystwo Kultury, s. 144. — Serii t. 6.
Rec.: Aleksandrowicz Waldemar, *Rocznik Historyczny Ruchu Młodzieżowego* 1985 s. 213—214.
- *453. NOWAK EDWARD: Związek Młodzieży Wiejskiej 1957—1973. Warszawa 1984 (zob. poz. 450 — 1984).
Rec.: (A.L.), *Łódz. Zesz. Hist.* 1975 z. 2 s. 133—134; Tomaszewski Edmund, *Rocznik Hist. Ruchu Młodzieżowego* 1985 s. 220—223.
454. OLECKA IRENA: Polski pionier. Dokumenty, wspomnienia, refleksje. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, 1984 s. 248.
Rec.: Kąkol Małgorzata, *Pokolenia* 1985 nr 12 s. 139—140.
455. PONCZEK EUGENIUSZ: Naród i państwo w poglądach politycznych konspiracyjnego Związku Walki Młodych (1943—1944). *Łódz. Zesz. Hist.* z. 2, s. 33—66.
456. PONCZEK MIROSLAW: Rola sportu i wychowania fizycznego w programowej działalności związku młodzieży (1957—1973). *Z Dziej. Ruchu Młodz.* nr 9, s. 137—147.
457. PONCZEK MIROSLAW: Sport i kultura fizyczna w założeniach programowych Związku Młodzieży Polskiej (zarys problematyki). *Łódz. Zesz. Hist.* z. 2, s. 74—85.
458. PORĘBSKI STANISŁAW: Krakowskie Szare Szeregi. — Kraków: Harcerska Oficyna Wydawnicza Krakowskiej Komendy Chorągwi ZHP, s. 55.

459. PRZEWŁOCKI JAN: Wkład Związku Młodzieży Polskiej i Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” w socjalistyczną industrializację Polski. *Trad. i Współ. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 31—50.
- *460. RUCH MŁODZIEŻOWY W POLSCE W LATACH PRZEMIAN POLITYCZNYCH 1956—1957. Warszawa 1984 (zob. poz. 459 — 1984).
Rec.: Grygo Edward, *Rocznik Hist. Ruchu Młodzieżowego* 1985 s. 223—226.
- *461. SALA WŁADYSŁAW: Do powstańców śląskich młodych zaciągają... Katowice 1982 (zob. poz. 470 — 1983).
Rec.: Gładysz Antoni, *Zar. Śl.* 1985 nr 1/2 s. 123—129.
462. SKUSIEWICZ KRZYSZTOF: Odbudowa Związku Harcerstwa Polskiego (1945—1946). *Lódz. Zesz. Hist.* z. 2, s. 20—32.
463. SEONIEWSKI MICHAŁ: Wychowanie fizyczne i sport w organizacjach młodzieży robotniczej w latach 1918—1939. *Z Dziej. Ruchu Młodz.* nr 9, s. 5—21.
464. STĘPNIOWA JADWIGA: My z Szarych Szeregów. Opowieść z lat wojny. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 268.
Rec.: Kozak Mieczysław, *Za Wolność i Lud* 1985 s. 35 s. 8—9, 12.
465. ŚLAWSKA GABRIELA, ŚLAWSKI TADEUSZ: Z przeszłości harcerstwa w Biezu 1911—1939. *Stud. Mater. Muż. Okręg. Krosno* t. 3, s. 32—55.
466. ŚLIWA FRANCISZEK: Moja młodość w „Wiciach”. — Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, s. 222.
467. TOMASZEWSKI EDMUND: Związek Młodzieży Wiejskiej 1957—1976. — Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, s. 330.
Rec.: Szukiel W., *Pokolenia* 1985 nr 12 s. 128—131.
468. TOMASZEWSKI EDMUND: Związek Młodzieży Wiejskiej RP „Wiel” a nowa rzeczywistość społeczno-polityczna w Polsce w latach 1944—1948. *Trad. i Współ. Ruchu Młodz.* z. 6, s. 65—89.
- *469. TRADYCJA I WSPÓŁCZESNOŚĆ RUCHU MŁODZIEŻOWEGO. Zeszyt specjalny. Katowice 1984 (zob. poz. 470 — 1984).
Rec.: Szczepanik Halina, *Rocznik Hist. Ruchu Młodzieżowego* 1985 s. 215—218, —219.
470. TWARDOCHLEB BOGDAN: Szczecińskie czasopisma studenckie w latach 1977—1981. *Fragm. Prz. Zach.-Pom.* 1984 z. 3/4, s. 181—190.
471. WASILUK JERZY: Udział Związku Walki Młodych w życiu gospodarczym, sportowym i kulturalno-oświatowym Białostoczczyzny. *Zesz. Nauk. UW Białyst. Pr. Hist.* t. 9, s. 241—252, tab.
472. WASILUK JERZY: Związek Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej „Wiel” w województwie białostockim w latach 1944—1948. *Zesz. Nauk. UW Białyst. Pr. Hist.* t. 9, s. 241—251.
473. WINIARZ ADAM: Harcerstwo polskie w Mandżurii w latach 1918—1942. *Prz. Polon.* z. 2, s. 81—92.
474. Z DZIEJÓW PRZEMYSKIEGO HARCERSTWA 1911—1981. Praca zbiorowa pod red. Stanisława Krakowskiego. — Warszawa: Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, s. 85.
- *475. (ZWIĄZEK WALKI MŁODYCH) ZWM NA RZESZOWSZCZYŹNIE 1943—1948. Rzeszów 1982 (zob. poz. 341 — 1982).
Rec.: Białkiewicz Janusz, *Z Dziej. Ruchu Młodz.* 1985 z. 9 s. 214—216.
476. ŻERKO STANISŁAW: Kilka uwag o lewicowej młodzieży Poznania w okresie okupacji hitlerowskiej. *Z Dziej. Ruchu Młodz.* nr 9, s. 177—183.
Zob. też poz. 2.

INSTYTUT WYDAWNICZY „NASZA KSIĘGARNIA” WARSZAWA 1988 r.

Nakład 834 egz. Wydanie I. Ark. wyd. 9,4. Ark. druk. 8. Oddano do składania w grudniu 1987 r. Zam. 600/ko. U-51

DRUKARNIA OŚWIATOWA im. ST. STASZICA W ŁODZI